

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

της

ΒΑΪΡΛΗ ΜΑΡΙΑΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: Ταχυνάκης Παναγιώτης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Θεσσαλονίκη 2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Καθώς ο αριθμός των πολυεθνικών επιχειρήσεων αυξάνεται με ραγδαίο ρυθμό, ολοένα και περισσότερες συναλλαγές πραγματοποιούνται μεταξύ των εταιρειών που ανήκουν στον ίδιο όμιλο. Ο διεθνής χαρακτήρας αυτών των επιχειρήσεων, τους επιτρέπει να μεταφέρουν κέρδη σε φορολογικούς παραδείσους ή να αναζητούν συναλλαγές που θα τους επιτρέψουν να αποφύγουν, να αναβάλουν ή να πληρώσουν χαμηλότερους φόρους.¹

Έτσι, η μετατόπιση εισοδημάτων μέσω των ενδοομιλικών συναλλαγών μπορεί να εξυπηρετεί φορολογικούς σκοπούς και ταυτόχρονα δημιουργεί πολλές ανησυχίες και προβλήματα για τα κράτη καθώς υπάρχει κίνδυνος να μειωθούν τα φορολογικά τους έσοδα.² Για να αποφευχθούν τα φαινόμενα αυτά, διεθνείς και κρατικές ρυθμιστικές αρχές σε όλον τον κόσμο καταβάλλουν προσπάθεια ώστε να επιβάλλουν συγκεκριμένα πλαίσια στις ενδοομιλικές συναλλαγές. Αξιοσημείωτη είναι η προσπάθεια που έχει γίνει από τον ΟΟΣΑ όπου αναλύονται εκτενείς οδηγίες και πρακτικές ως προς τις ενδοομιλικές συναλλαγές και την ενδοομιλική τιμολόγηση.³

Στην παρούσα μελέτη επιχειρείται μια σύγχρονη και κριτική ανάλυση του ζητήματος των ενδοομιλικών συναλλαγών. Θα αξιοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό η σύγχρονη έκδοση του ΟΟΣΑ (OECD) “Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations” του 2022 όπου θα παρουσιαστούν οι μέθοδοι τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών με συγκεκριμένα παραδείγματα για καλύτερη κατανόηση του θέματος και θα μελετηθεί η αρχή των ίσων αποστάσεων. Επιπλέον θα αναλυθεί το πλαίσιο τιμολόγησης των ενδοομιλικών χρηματοοικονομικών συναλλαγών και πιο συγκεκριμένα τα ενδοομιλικά δάνεια και ο μηχανισμός συγκέντρωσης ρευστότητας (cash pooling). Οι συναλλαγές αυτές είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση χρηματοδότησης σε ολόκληρο τον πολυεθνικό όμιλο.

¹ Eriotis, N., Missiakoulis, S., Dokas, I., Tzavaras, M., & Vasiliou, D. (2021). Tax Avoidance and Transfer Pricing: Evidence From Greece—Transfer Price Manipulation and Earnings Management. *International Journal of Corporate Finance and Accounting (IJCFA)*, 8(2), 28-39.

² Sebele-Mpofu, F., Mashiri, E., & Schwartz, S. C. (2021). An exposition of transfer pricing motives, strategies and their implementation in tax avoidance by MNEs in developing countries. *Cogent Business & Management*, 8(1), 1944007.

³ Lang, M., Cottani, G., Petrucci, R., & Storck, A. (Eds.). (2018). *Fundamentals of transfer pricing: a practical guide*. Kluwer Law International BV.

ABSTRACT

As the number of multinational companies is growing rapidly, more and more transactions are taking place between companies that are part of the same group. The international nature of these entities allows them to transfer profits to tax havens or to seek transactions that will allow them to avoid, defer or pay lower taxes.

Therefore, income shifting through intra-group transactions may serve tax purposes and at the same time creates many concerns and problems for governments as there is a risk of reducing their tax revenues. In order to avoid these phenomena , international and domestic regulators around the world are making efforts to establish specific frameworks for intra-group transactions. Noteworthy is the effort made by the OECD where extensive guidelines and practices regarding intercompany transactions and intra-group invoicing are analyzed.

This thesis attempts a modern and critical analysis of the issue of intra-group transactions. The modern version of the OECD's contemporary publication "Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations" 2022 will be extensively used, where the methods of documenting intra-group transactions will be presented with specific examples for better understanding of the issue and the arm's length principle will be studied as well. In addition, the pricing framework for intra-group financial transactions will be analyzed, and more specifically intra-group loans and the cash pooling mechanism. These transactions are crucial for securing financing throughout the multinational group.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	ii
ABSTRACT	iii
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	iv
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1 Αντικείμενο.....	1
1.2 Σκοπός & Χρησιμότητα Εργασίας.....	3
1.3 Σύνοψη Κεφαλαίων	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	6
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	6
2.1 Εισαγωγικά	6
2.2 Επισκόπηση της Βιβλιογραφίας	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	15
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.....	15
3.1 Εισαγωγικά	15
3.2 Αρχή των Ίσων Αποστάσεων (Arm's Length Principle).....	16
3.3 Ανάλυση Συγκρισιμότητας (Comparability Analysis)	19
3.4 Μέθοδοι Τεκμηρίωσης Ενδοομιλικών Συναλλαγών.....	22
3.5 Επιλογή Καταλληλότερης μεθόδου ενδοομιλικής τιμολόγησης.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	33
ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ	33
4.1 Εισαγωγικά	33
4.2 Χρηματοοικονομικές Συναλλαγές & ΟΟΣΑ	33

4.3 Ακριβής οριοθέτηση της πραγματικής συναλλαγής	36
4.4 Προσδιορισμός των εμπορικών ή οικονομικών σχέσεων	39
4.5 Ενδοομιλικά Δάνεια (Intra-Group Loans).....	41
4.6 Δομή και κατηγοριοποίηση του μηχανισμού συγκέντρωσης ρευστότητας (Cash pooling).....	47
4.7 Ακριβής καθορισμός των συναλλαγών συγκέντρωσης ρευστότητας	49
4.8 Προσδιορισμός τιμής της Αρχής των Ίσων Αποστάσεων των συναλλαγών συγκέντρωσης ρευστότητας.....	51
4.9 Επιπτώσεις του covid-19 στις ενδοομιλικές συναλλαγές.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	56
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Αντικείμενο

Οι ενδοομιλικές συναλλαγές εισήχθησαν στην παγκόσμια πραγματικότητα παράλληλα με την ενοποίηση των εθνικών αγορών και οικονομιών. Η νέα αυτή διεθνής τάξη συνδέθηκε με την εμφάνιση των πολυεθνικών ομίλων, οι οποίοι πραγματοποιούν συναλλαγές σε χώρες με διαφορετικά φορολογικά συστήματα και νόμους. Πάνω από το ένα τρίτο του διεθνούς εμπορίου πραγματοποιείται εντός των πολυεθνικών ομίλων. Το γεγονός αυτό καθιστά τον καθορισμό των τιμών μεταβίβασης κομβικής σημασίας, καθώς καθορίζει τους φορολογικούς λογαριασμούς των εταιρειών. Οι φορολογικές αρχές παγκοσμίως ακολουθούν τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις τιμές μεταβίβασης και τις μεθόδους που τις συνοδεύουν για τη φορολόγηση των εταιρειών.⁴ Στο πλαίσιο των εταιρικών ομίλων, οι συναλλαγές συνδεδεμένων μερών δημιουργούν ιδιαίτερες προκλήσεις. Από τη μία πλευρά, οι συναλλαγές εντός ομίλων είναι συχνά οικονομικά επιθυμητές. Ο ίδιος ο λόγος ύπαρξης ενός εταιρικού ομίλου μπορεί να είναι η διευκόλυνση των συναλλαγών μεταξύ των εταιρειών που τον απαρτίζουν. Από την άλλη πλευρά, η ίδια η συχνότητα, ο όγκος και το βάθος των ενδοομιλικών συναλλαγών τις καθιστούν ιδιαίτερα κατάλληλα μέσα για την μεταφορά εισοδήματος και κερδών από μια χώρα με συγκεκριμένο φορολογικό καθεστώς σε χώρες με ευνοϊκούς φορολογικούς συντελεστές (φορολογικοί παράδεισοι).⁵ Η πρακτική αυτή αποτελεί ουσιαστικά και τον ορισμό των ενδοομιλικών συναλλαγών ή του transfer pricing όπως έχει επικρατήσει διεθνώς.

Η έννοια του transfer pricing θεωρείται πολύπλοκη όσον αφορά τις κατευθυντήριες γραμμές και τους κανονισμούς. Για τις ενδοομιλικές διασυνοριακές συναλλαγές σε

⁴ Brugger, F., & Engebretsen, R. (2022). Defenders of the status quo: making sense of the international discourse on transfer pricing methodologies. *Review of International Political Economy*, 29(1), 307-335

⁵ Dammann, J. (2018). Related party transactions and intragroup transactions. *U of Texas Law, Law and Econ Research Paper*, (e583).

πολυεθνικές επιχειρήσεις , η φορολογική συμμόρφωση έχει καταστεί κυρίαρχο μέλημα που προσελκύει μεγαλύτερη προσοχή από τη διοίκηση των πολυεθνικών επιχειρήσεων.⁶

Η βασική αρχή που διέπει τις συναλλαγές αυτές είναι η αρχή των ίσων αποστάσεων, η οποία επιβάλλει τις συναλλαγές (π.χ. αγορές και πωλήσεις εμπορευμάτων, παροχή υπηρεσιών, δάνεια, κ.λπ.) να πραγματοποιούνται με εκείνους τους οικονομικούς και εμπορικούς όρους που θα ίσχυαν μεταξύ μη συνδεδεμένων οντοτήτων (ανεξάρτητων επιχειρήσεων) υπό ανάλογες συνθήκες. Η εφαρμογή της στοχεύει στην εξάλειψη των ιδιαίτερων συνθηκών που μπορεί να υπάρχουν στις συναλλαγές εταιρειών που βρίσκονται εντός του ίδιου ομίλου.⁷

Η τιμή μεταβίβασης (transfer price) ορίζεται ως το αντίτιμο της συναλλαγής δύο συνδεδεμένων οντοτήτων και είναι το αποτέλεσμα της ενδοομιλικής τιμολόγησης. Ο προσδιορισμός μιας τιμής μεταβίβασης και ο εντοπισμός της αξίας της επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό άμεσα και δυνητικά το καθαρό εισόδημα και τον σχετικό φόρο των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.⁸

Έτσι απαιτείται μια αποτελεσματική τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών η οποία θα αναφέρεται σε όλα τα στοιχεία ενός οργανισμού. Πιο συγκεκριμένα θα πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνο την τιμολόγηση αγαθών και υπηρεσιών με βάση την αρχή των ίσων αποστάσεων, αλλά και τη μεταβίβαση ασώματων αγαθών ή τη χρηματοδότηση του ομίλου, όπου είναι αναγκαίο, ενσωματώνοντας το σχεδιασμό των ενδοομιλικών συναλλαγών και τις λύσεις σε αμφισβητούμενα θέματα καθώς και τη συμμόρφωση τους προς τη διαδικασία, όπως απαιτείται.⁹

Οι προσκλήσεις του transfer pricing αυξάνονται εκθετικά καθώς οι εταιρείες γίνονται ολοένα και πιο πολύπλοκες και η δραστηριότητα τους επεκτείνεται σε διάφορες δικαιοδοσίες. Η ενδοομιλική τιμολόγηση προσδίδει αξία στα στοιχεία μιας εταιρείας. Έτσι, η πολιτική των τιμών μεταβίβασης απασχολεί την διοίκηση, τους επενδυτές, τις φορολογικές αρχές και τις

⁶ Lang, M., Cottani, G., Petrucci, R., & Storck, A. (Eds.). (2018). *Fundamentals of transfer pricing: a practical guide*. Kluwer Law International BV.

⁷ OECD, *Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises*, σελ.19, 2017.

⁸ Mareta, F., & Mirza, A. D. (2022, February). The Impact of Leadership Style on Seller's Transfer Price: The Moderating Role of Compensation Scheme. In *International Conference on Economics, Management and Accounting (ICEMAC 2021)* (pp. 282-289). Atlantis Press.

⁹ KPMG 2022

ρυθμιστικές αρχές. Για την αντιμετώπιση των στρεβλώσεων της καταχρηστικής ενδοομιλικής τιμολόγησης αλλά και για την αποφυγή διπλής φορολογίας προέκυψε η ανάγκη να θεσπιστούν ιδιαίτεροι κανόνες που να οριοθετούν την επιχειρηματική συμπεριφορά των συνδεδεμένων οντοτήτων.¹⁰ Ο ΟΟΣΑ ηγήθηκε της προσπάθειας των κρατών να περιοριστεί το φαινόμενο, ορίζοντας το πλαίσιο εφαρμογής της αρχής των ίσων αποστάσεων με κατευθυντήριες οδηγίες. Οι οδηγίες που έχουν θεσπιστεί και θα αναλυθούν διεξοδικά στην παρούσα εργασία, αποσκοπούν στην ενίσχυση της φορολογικής διαφάνειας των ενδοομιλικών συναλλαγών και αποτελούν έναν ασφαλή τρόπο προσανατολισμού στις διάφορες διαστάσεις του θέματος, αντιπροσωπεύοντας τη διεθνή συναίνεση για την αποτίμηση των διασυνοριακών συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων.

1.2 Σκοπός & Χρησιμότητα Εργασίας

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αποτελέσει μια σύγχρονη και επικαιροποιημένη προσέγγιση των ενδοομιλικών συναλλαγών ώστε να καταστεί ένα εγχειρίδιο για όσους επιθυμούν να ενημερωθούν ή να ασχοληθούν περαιτέρω με το εξειδικευμένο αυτό αντικείμενο. Ειδικότερα παρουσιάζονται και αναλύονται οι κατευθυντήριες γραμμές που προτείνονται στην τελευταία και ανανεωμένη έκδοση του ΟΟΣΑ αναφορικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές. Επιπλέον, η μελέτη αυτή επικεντρώνεται στην κριτική προσέγγιση των διατάξεων αναφορικά με την αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών ενδοομιλικών συναλλαγών.

Η παρούσα διπλωματική εργασία συνιστά μία επισκόπηση της βιβλιογραφίας για τις ενδοομιλικές συναλλαγές. Θα αναλυθεί συνολικά το θέμα της ενδοομιλικής τιμολόγησης ώστε ο αναγνώστης να αποκτήσει μια ολιστική κατανόηση γύρω από το ζήτημα.

Η συμβολή της διπλωματικής αυτής έγκειται στο γεγονός πως σε αντιδιαστολή με άλλες εργασίες-μελέτες πάνω στις ενδοομιλικές συναλλαγές, θα γίνει προσπάθεια αξιοποίησης της βιβλιογραφίας των τελευταίων πέντε ετών, ώστε οι πηγές και τα

¹⁰ Cooper, J., Fox, R., Loeprick, J., & Mohindra, K. (2017). *Transfer pricing and developing economies: A Handbook for policy makers and practitioners*. World Bank Publications.

συμπεράσματα που θα προκύψουν να βασίζονται σε πρόσφατα δεδομένα. Επιπλέον, ενισχύεται η διαθέσιμη ελληνόγλωσση βιβλιογραφία και μελέτη στον τομέα αυτό.

Ένα από τα κύρια ζητήματα των ενδοομιλικών συναλλαγών αποτελεί το γεγονός ότι οι φορολογικές αρχές σε μερικές περιπτώσεις δεν μπορούν να εκτιμήσουν αποτελεσματικά την αξιοπιστία των ενδοομιλικών συναλλαγών καθώς δεν κατέχουν τις γνώσεις που χρειάζεται για να ελέγξουν όλες τις διαφορετικές και περίπλοκες κατηγορίες ενδοομιλικών συναλλαγών. Μία από αυτές τις κατηγορίες ενδοομιλικών συναλλαγών είναι και οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Απάντηση στο πρόβλημα αυτό δίνεται από τις κατευθυντήριες γραμμές που εκδόθηκαν το 2022.

Τα κυριότερα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην παρούσα εργασία είναι τα κάτωθι:

- Ποιος είναι ο σκοπός και οι διαδικασίες των μεθόδων τεκμηρίωσης στις ενδοομιλικές συναλλαγές;
- Πως αντιμετωπίζεται η ενδοομιλική τιμολόγηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών;

1.3 Σύνοψη Κεφαλαίων

Η παρούσα εργασία απαρτίζεται από πέντε βασικά κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την εισαγωγή στην έννοια των ενδοομιλικών συναλλαγών, καθώς και τον καθορισμό του σκοπού και της συμβολής της παρούσας εργασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο έχουμε την επισκόπηση της βιβλιογραφίας με πρόσφατες ερευνητικές προσπάθειες των τελευταίων πέντε ετών που σχετίζονται με ζητήματα ενδοομιλικών συναλλαγών, ώστε να προσεγγίσουμε το θέμα με μια πιο επίκαιρη ματιά.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην Αρχή των Ίσων αποστάσεων η οποία αποτελεί τον πυλώνα της ενδοομιλικής τιμολόγησης. Ακολουθεί παρουσίαση της ανάλυσης συγκρισιμότητας καθώς και οι μέθοδοι τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών, συνοδευόμενοι από παραδείγματα ώστε να εισάγουμε τον αναγνώστη στα θεμελιώδη στοιχεία των ενδοομιλικών συναλλαγών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ενδοομική τιμολόγηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός του κεφαλαίου είναι να παράσχει καθοδήγηση για τον προσδιορισμό του κατά πόσον οι όροι των χρηματοοικονομικών συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων συνάδουν με την αρχή των ίσων αποστάσεων. Αναλύεται η διαδικασία για τον προσδιορισμό των όρων της αρχής των ίσων αποστάσεων για τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές συμπεριλαμβανομένων δύο πολύ σημαντικών τύπων χρηματοοικονομικών συναλλαγών, αυτών των ενδοομικών δανείων και της συγκέντρωσης ρευστότητας. Επιπλέον παρουσιάζεται τόσο η ακριβής οριοθέτηση όσο και η τιμολόγηση των ελεγχόμενων χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Στο τέλος του τέταρτου κεφαλαίου γίνεται μια σύντομη αναφορά στις επιπτώσεις του covid-19 στις ενδοομικές συναλλαγές.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της εν λόγω εργασίας, οι περιορισμοί που υπήρχαν κατά την συγγραφή της και τέλος παραθέτονται προτάσεις για μελλοντική έρευνα πάνω στο θέμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγικά

Στην σημερινή οικονομία, όπου οι πολυεθνικές επιχειρήσεις κατέχουν ολοένα και πιο καίριο ρόλο, η ενδοομιλική τιμολόγηση βρίσκεται ψηλά στην ατζέντα των οικονομικών εξελίξεων αλλά και των φορολογικών διοικήσεων.¹¹ Μία από τις πρώτες αναφορές στο transfer pricing καταγράφηκε την δεκαετία του '50 όπου ο Hirshleifer συμπέρανε πως προκειμένου να επιτευχθούν τα οφέλη της αποκέντρωσης στη λήψη αποφάσεων, πολλές εταιρείες έχουν λάβει την μορφή ομίλου επιχειρήσεων. Ειδικότερα, η μελέτη του στοχεύει στο πρόβλημα της τιμολόγησης των αγαθών και υπηρεσιών που ανταλλάσσονται μεταξύ αυτών των εταιρειών του ομίλου και με το πώς πρέπει να καθορίζονται οι τιμές αυτές, ώστε κάθε οντότητα να ενεργεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μεγιστοποιείται το κέρδος του ομίλου. Τονίζει πως το θέμα αυτό είναι σημαντικό, διότι οι τιμές που καθορίζονται στις εσωτερικές συναλλαγές επηρεάζουν το επίπεδο δραστηριότητας της κάθε εταιρείας, το ποσοστό απόδοσης της επένδυσης και το συνολικό κέρδος που πραγματοποιεί η επιχείρηση ως σύνολο.¹²

Παρόλα αυτά στο παρόν κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί επισκόπηση των ερευνητικών προσπαθειών που έλαβαν χώρα τα τελευταία πέντε έτη και αφορούν το θέμα των ενδοομιλικών συναλλαγών.

¹¹ Νέες αναθεωρημένες οδηγίες του ΟΟΣΑ σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και τις φορολογικές διοικήσεις, Taxheaven.gr (2017)

¹² Hirshleifer, J. (1956). On the economics of transfer pricing. *The Journal of Business*, 29(3), 172-184.

2.2 Επισκόπηση της Βιβλιογραφίας

Ο Ji Seon Yoo (2022) μελέτησε την αποτελεσματικότητα των κανονισμών για τις ενδοομιλικές συναλλαγές όσον αφορά τη μετατόπιση εισοδήματος. Τα αποτελέσματα της μελέτης του έδειξαν πως οι εγχώριοι και ξένοι κανονισμοί ενδοομιλικής τιμολόγησης μειώνουν τα φορολογικά και μη φορολογικά κίνητρα των θυγατρικών να μεταφέρουν εισόδημα από τη χώρα καταγωγής τους. Επίσης συμπέρανε ότι οι κανονισμοί περιορίζουν τη συμπεριφορά μετατόπισης εισοδήματος των μικρών πολυεθνικών ομίλων σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι των μεγαλύτερων. Επιβεβαιώνεται ότι οι επιθετικές δραστηριότητες μετατόπισης εισοδήματος διεξάγονται γενικά από μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες, οι οποίες είναι σε θέση να εκμεταλλεύονται εξελιγμένο φορολογικό σχεδιασμό χρησιμοποιώντας νόμιμα φορολογικά "παραθυράκια". Τα αποτελέσματα της έρευνας του εξετάζουν την αναγκαιότητα αυστηρότερων ρυθμίσεων για τους μεγάλους πολυεθνικούς ομίλους.¹³

Οι Hemling et al (2022) διεξήγαγαν έρευνα σχετικά με την χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών στην διεθνή ενδοομιλική τιμολόγηση. Πιο συγκεκριμένα προσπάθησαν να μελετήσουν τον βαθμό στον οποίο οι πολυεθνικές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την τεχνολογία της πληροφορίας για τη διαχείριση των διεθνών τιμών μεταβίβασης, πραγματοποιώντας 21 συνεντεύξεις με εσωτερικούς επαγγελματίες λογιστές και φοροτεχνικούς σε πολυεθνικές επιχειρήσεις. Παρατήρησαν περιορισμένη χρήση της τεχνολογίας πληροφοριών για τη διαχείριση της διεθνούς ενδοομιλικής τιμολόγησης. Ωστόσο, παρατηρήθηκε κάποιος βαθμός αυτοματοποίησης στη διαχείριση ροής εργασιών για την παραγωγή τεκμηρίωσης τιμολόγησης μεταβίβασης. Ο περιορισμένος βαθμός αυτοματοποίησης που παρατηρήθηκε οφείλεται σε εμπόδια τόσο σε επίπεδο συστήματος όσο και σε ατομικό επίπεδο. Τα ευρήματά τους έδειξαν ότι τα φορολογικά τμήματα των πολυεθνικών εταιρειών χρησιμοποιούν μια ιδιαίτερα χειροκίνητη διαδικασία τεκμηρίωσης που βασίζεται σε μοντέλα excel που αναπτύσσονται εσωτερικά, γεγονός που τελικά μειώνει την ακεραιότητα των δεδομένων. Μια σημαντική συνέπεια αυτού είναι ότι το φορολογικό τμήμα έχει μειωμένη ικανότητα να αποδείξει με ακρίβεια στις φορολογικές αρχές τη διαδικασία με την οποία εισήχθησαν τα λογιστικά δεδομένα στα αρχεία τεκμηρίωσης.

¹³ Yoo, J. S. (2022). The effects of transfer pricing regulations on multinational income shifting. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 29(3), 692-714.

Παρόλο που οι φορολογικές αρχές ενισχύουν την ψηφιοποίηση των διαδικασιών αξιολόγησης του φορολογικού κινδύνου και ελέγχου, οι μελετητές διαπίστωσαν ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις εξακολουθούν να χρησιμοποιούν χειροκίνητες και δυνητικά επιρρεπείς σε σφάλματα διαδικασίες.¹⁴

Η Korotkova, Y (2022) σε πρόσφατη μελέτη της εξετάζει τους παράγοντες πίσω από τους χρηματοοικονομικούς ρόλους των εταιρειών στις εσωτερικές χρηματοδοτήσεις των ρωσικών ομίλων. Ο κύριος στόχος είναι να προσδιοριστούν τα κίνητρα του ενδοομιλικού δανεισμού σε 21 επιχειρηματικούς ομίλους στη Ρωσία. Τα αποτελέσματα της εμπειρικής ανάλυσης αποκαλύπτουν ότι οι εσωτερικές κεφαλαιαγορές των ρωσικών ομίλων χρησιμεύουν ως εργαλείο για την ανακατανομή κεφαλαίων από μεγαλύτερες και λιγότερο μοχλευμένες εταιρείες σε μικρότερες και πιο μοχλευμένες εταιρείες του ομίλου. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι το κίνητρο του χρηματοδοτικού πλεονεκτήματος για τον ενδοομιλικό δανεισμό είναι σήμερα κυρίαρχο στους κορυφαίους ρωσικούς επιχειρηματικούς ομίλους. Έτσι, οι ρωσικοί επιχειρηματικοί όμιλοι χρησιμοποιούν τον ενδοομιλικό δανεισμό ως εναλλακτική πηγή κεφαλαίων που ανακουφίζει τους χρηματοδοτικούς περιορισμούς των μελών του ομίλου.¹⁵

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) το 2022 δημοσίευσε αναθεωρημένες κατευθυντήριες οδηγίες προς τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και τις Φορολογικές Αρχές σχετικά με την εφαρμογή του transfer pricing, οι οποίες αντικαθιστούν τις οδηγίες που είχαν εκδοθεί το 2017. Ο ΟΟΣΑ παρέχει καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της Αρχής των Ίσων Αποστάσεων η οποία αποτελεί την διεθνή πρακτική αποτίμησης διασυνοριακών συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων μερών για σκοπούς φορολόγησης. Στην νέα αυτή έκδοση αναλύθηκαν πολύ σημαντικά ζητήματα, όπως η μέθοδος διαχωρισμού του κέρδους από τις συναλλαγές, η τιμολόγηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, η εφαρμογή της προσέγγισης των άυλων περιουσιακών

¹⁴ Hemling, L., Rossing, J. C. P., & Hoffjan, A. (2022). The use of information technology for international transfer pricing in multinational enterprises. *International Journal of Accounting Information Systems*, 44, 100546.

¹⁵ Korotkova, Y. Empirical Analysis of Motives for Intra-Group Lending in Russian Business Groups(2022).

στοιχείων που καθίσταται δύσκολη η αποτίμηση τους και δόθηκαν πολλά πρακτικά παραδείγματα για την καλύτερη κατανόηση των ζητημάτων.¹⁶

Οι Yunus et al (2022) προσπάθησαν να αναλύσουν την ενδοομιλική τιμολόγηση και διεξήγαγαν έρευνα μελετώντας 3 παράγοντες:

- Την επίδραση των φόρων
- Τα κίνητρα tunneling, δηλαδή των κινήτρων μεταφοράς περιουσιακών στοιχείων και κερδών των μετόχων πλειοψηφίας προς όφελος τους που έχει σαν αποτέλεσμα την ανάληψη του κόστους από τους μετόχους μειοψηφίας
- Τα bonus στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου

Για την μελέτη χρησιμοποιήθηκαν οικονομικές καταστάσεις εταιρειών της χημικής βιομηχανίας που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο της Ινδονησίας την περίοδο 2018 μέχρι το 2020. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως η φορολογία επιδρά σημαντικά και με θετικό πρόσημο στην ενδοομιλική τιμολόγηση, ενώ τα κίνητρα tunneling και τα bonus δεν εμφάνισαν αξιόλογη επιρροή.¹⁷

Η Katarina Kramarova (2021) διεξήγαγε έρευνα και προσπάθησε να διαπιστώσει, χρησιμοποιώντας διάφορους σχετικούς δείκτες, αν στην εξεταζόμενη Σλοβακική εταιρεία που επέλεξε, ο έλεγχος των συναλλαγών αποσκοπεί στην διαχείριση των κερδών και στην φοροαποφυγή. Αξιοποίησε τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις και την Σλοβακική νομοθεσία για την ενδοομιλική τιμολόγηση και έλεγξε την συσχέτιση δεικτών διαχείρισης κερδών, φοροαποφυγής και συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη εφαρμόζοντας ανάλυση συσχέτισης. Τα ευρήματα της δείχνουν πως η εταιρεία κινήθηκε προς τον περιορισμό των κερδών χωρίς να αποδεικνύεται ότι η διαχείριση των κερδών έγινε αποκλειστικά με κίνητρα φοροαποφυγής.¹⁸

¹⁶ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022

¹⁷ Yunus, M. H., Renaldi, R., Munawir, M., & Asaff, R. (2022). Factor Supporting Companies Performing Transfer Pricing. *Jurnal Akuntansi*, 26(1), 76-91.

¹⁸ Kramarova, K. (2021). Transfer pricing and controlled transactions in connection with earnings management and tax avoidance. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 92, p. 02031). EDP Sciences.

Οι Kumar et al. (2021) προσπάθησαν να χαρτογραφήσουν τον ερευνητικό τομέα της ενδοομιλικής τιμολόγησης μέσω βιβλιομετρικής ανάλυσης. Πραγματοποίησαν έναν απολογισμό των ερευνών σχετικά με τη ενδοομιλική τιμολόγηση χρησιμοποιώντας βιβλιομετρικά δεδομένα 735 ερευνητικών άρθρων που εκπονήθηκαν σε βάθος 50 ετών (1968-2019). Κατέληξαν στο συμπέρασμα πως υπάρχει επιτακτική ανάγκη η μελλοντική έρευνα σχετικά με την χρήση της ενδοομιλικής τιμολόγησης να μην εστιάζει μόνο στη συμμόρφωση και τη φορολογική διαχείριση αλλά να κατευθυνθεί προς μια πιο ουσιαστική σκοπιά και να αναλυθεί η χρησιμότητα της ως στρατηγικό εργαλείο στις επιχειρήσεις.¹⁹

Ο Spiteri (2021) σε μελέτη που πραγματοποίησε, προσπάθησε να αναλύσει την ερμηνεία των Μαλτέζων φορολογικών συμβούλων και φορολογουμένων σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές και τον αντίκτυπο που αναμένεται να έχει. Ανέλυσε κατά πόσον οι Μαλτέζοι φορολογούμενοι προετοιμάζουν την τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών και, αν όχι, αν σκέφτονται να αρχίσουν να το κάνουν. Πραγματοποίησε συνεντεύξεις με φορολογικούς συμβούλους από εταιρείες Big4 και ανώτερα διοικητικά στελέχη τοπικών θυγατρικών. Μέσω των ευρημάτων του, διαπίστωσε πως υπάρχει ένα κενό γνώσης μεταξύ των όσων μπορούν να βρεθούν στις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ και των όσων γνωρίζουν οι ερωτηθέντες. Ο ερευνητής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το ζήτημα αυτό μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη κανονισμών σχετικά με την τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών σε τοπικό επίπεδο. Πρότεινε πως για να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με την τεκμηρίωση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών στο τοπικό σενάριο, πρέπει να υπάρξει εισαγωγή λεπτομερών κανονισμών στο εγγύς μέλλον και να αυξηθεί η εκπαίδευση και η κατάρτιση σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές.²⁰

Ο Mukhtar (2021) αντλώντας δεδομένα από 30 εταιρείες που ανήκουν στον υποτομέα τροφίμων και ποτών του κλάδου καταναλωτικών αγαθών και είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο της Ινδονησίας για την περίοδο 2016 έως 2019, επιχείρησε να εξετάσει την επίδραση των τιμών ενδοομιλικής τιμολόγησης, της μόχλευσης και της αύξησης των

¹⁹ Kumar, S., Pandey, N., Lim, W. M., Chatterjee, A. N., & Pandey, N. (2021). What do we know about transfer pricing? Insights from bibliometric analysis. *Journal of Business Research*, 134, 275-287

²⁰ Spiteri, N. (2021). *The OECD's transfer pricing guidance on financial transactions: a Maltese perspective* (Master's thesis, University of Malta).

πωλήσεων στην φοροαποφυγή. Μέσω ενός στατιστικού μοντέλου πολλαπλής παλινδρόμησης, κατέληξε στο συμπέρασμα πως η αύξηση των πωλήσεων και η ενδοομιλική τιμολόγηση δεν παρουσίασε καμία δραστηριότητα που να αποσκοπεί στην προσπάθεια φοροαποφυγής. Εν αντιθέσει, η μόχλευση, η οποία αποτελεί μέρος της πολιτικής κεφαλαιακής διάρθρωσης, χρησιμοποιείται ως μηχανισμός φοροαποφυγής,²¹

Οι R De Mooij και L Liu (2020) χρησιμοποίησαν δεδομένα από εγχώριες και πολυεθνικές εταιρείες 27 χωρών της περιόδου 2006-2014 με σκοπό να δείξουν πως η μονομερής υιοθέτηση κανονισμών ενδοομιλικής τιμολόγησης μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τις πραγματικές επενδύσεις των εταιρειών αυτών. Μέσα από την έρευνα τους κατέληξαν πως μετά την εισαγωγή των παραπάνω κανονισμών οι θυγατρικές εταιρείες μείωσαν τις επενδύσεις τους κατά 11% χωρίς όμως να μειώνονται οι συνολικές επενδύσεις του ομίλου, γεγονός που υποδηλώνει την μεταφορά των επενδύσεων αυτών σε θυγατρικές άλλων χωρών.²²

Οι Ronan Merle et al (2019) υποστήριξαν πως η παγκοσμιοποίηση και η αποϋλοποίηση της οικονομίας ενθάρρυναν τις πολυεθνικές επιχειρήσεις να χρησιμοποιήσουν πρακτικές ενδοομιλικής τιμολόγησης για να μεταφέρουν την φορολογική τους βάση σε χώρες με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή ή φορολογικούς παραδείσους. Μελέτησαν την επίδραση των άυλων περιουσιακών στοιχείων, του μεγέθους της επιχείρησης, του πραγματικού φορολογικού συντελεστή και της μόχλευσης στην ενδοομιλική τιμολόγηση. Άντλησαν δεδομένα από Γαλλικές εταιρίες εισηγμένες στο χρηματιστήριο κατά την περίοδο 2012-2015 και συμπέραναν πως το μέγεθος της επιχείρησης και η μόχλευση συνδέονταν θετικά ενώ τα άυλα περιουσιακά στοιχεία και ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής συνδέονταν αρνητικά με το επίπεδο τιμών της ενδοομιλικής τιμολόγησης.²³

²¹ Mukhtar, M. (2021). The Effect of Transfer Pricing, Leverage, and Sales Growth on Tax Avoidance. Leverage, and Sales Growth on Tax Avoidance (June 15, 2021)

²² De Mooij, R., & Liu, L. (2020). At a cost: The real effects of transfer pricing regulations. *IMF Economic Review*, 68(1), 268-306.

²³ Merle, R., Al-Gamrh, B., & Ahsan, T. (2019). Tax havens and transfer pricing intensity: Evidence from the French CAC40 listed firms. *Cogent Business & Management*, 6(1), 1647918.

Πολύ σημαντική μελέτη εκπονήθηκε από τους Steffen Juranek et al (2018) οι οποίοι ανέλυσαν την επίδραση της εφαρμογής διαφορετικών μεθόδων του ΟΟΣΑ για την ρύθμιση της ενδοομιλικής τιμολόγησης και την σημασία ενός φόρου στις πληρωμές δικαιωμάτων για καταχρηστική ενδοομιλική τιμολόγηση. Έδειξαν πως η λανθασμένη τιμολόγηση των πληρωμών δικαιωμάτων δεν επηρεάζει την συμπεριφορά των επενδυτών ενώ η μέθοδος διαχωρισμού των κερδών που προτείνει ο ΟΟΣΑ οδηγεί σε μεγαλύτερες επενδύσεις ούτως ώστε να είναι ευκολότερη η μεγαλύτερη μετατόπιση των κερδών. Ακόμα, διαπίστωσαν πως η φορολόγηση των δικαιωμάτων συμβάλει στον περιορισμό της καταχρηστικής μετατόπισης των κερδών όμως μειώνει τις επενδύσεις. Τέλος, συμπέραναν πως η εφαρμογή ενός φορολογικού συντελεστή δικαιωμάτων μικρότερου από τον εταιρικό φορολογικό συντελεστή οδηγεί σε υπερεπενδύσεις.²⁴

Μια ακόμη πολύ αξιόλογη ανάλυση του φαινομένου των ενδοομιλικών συναλλαγών , έγινε από τους Davies et al (2018) οι οποίοι προσπάθησαν να ερευνήσουν ποιοι παράγοντες και σε ποιο βαθμό επηρεάζουν την τιμολόγηση των ενδοομιλικών συναλλαγών στις πολυεθνικές επιχειρήσεις. Επέλεξαν ως δείγμα εταιρείες της Γαλλίας και χρησιμοποίησαν ως δεδομένα τις τιμές της Αρχής των Ίσων Αποστάσεων (Arm's Length Principle) και τις τιμές εξαγωγής σε εταιρείες που βρίσκονται στον ίδιο όμιλο. Εξήγαγαν το συμπέρασμα πως οι τιμές στα πλαίσια της ενδοομιλικής τιμολόγησης αποκλίνουν σημαντικά από την Αρχή των Ίσων αποστάσεων και αυτό οφείλεται κυρίως στην φοροαποφυγή και στην προσαρμογή της τιμής εξαγωγής, δηλαδή στις τιμές που επικρατούν στις χώρες εξαγωγής. Βέβαια παρατήρησαν πως εάν δεν λάβουν υπόψη στην ανάλυση τους τον παράγοντα του φορολογικού παραδείσου (tax haven) ως χώρα εξάσκησης της ενδοομιλικής τιμολόγησης δεν υφίσταται το φαινόμενο της φοροαποφυγής. Τέλος οι ερευνητές συμπέραναν πως το transfer pricing εξασκείται ως επί το πλείστον στους φορολογικούς παραδείσους με αρκετά μειωμένους φορολογικούς συντελεστές.²⁵

Με την σειρά τους οι Choi, J. P. Et al (2018) προσπάθησαν να διερευνήσουν τους λόγους που ωθούν τις πολυεθνικές επιχειρήσεις να προσαρμόσουν την εσωτερική τιμή

²⁴ Juranek, S., Schindler, D., & Schjelderup, G. (2018). Transfer pricing regulation and taxation of royalty payments. *Journal of Public Economic Theory*, 20(1), 67-84.

²⁵ Davies, R. B., Martin, J., Parenti, M., & Toubal, F. (2018). Knocking on tax haven's door: Multinational firms and transfer pricing. *Review of Economics and Statistics*, 100(1), 120-134.

ενδοομιλικής τιμολόγησης για να επωφεληθούν από τις διαφορές στην φορολογία εταιρειών μεταξύ των χωρών. Εξέτασαν διαφορετικές εφαρμογές της αρχής των ίσων αποστάσεων για τον περιορισμό του προβλήματος. Συμπέραναν πως οι άμεσες ξένες επενδύσεις που πηγάζουν από φόρους οδηγούν στην μείωση της εσωτερικής παραγωγής και απέδειξαν πως οι μηχανισμοί πίσω από αυτές τις επενδύσεις χαρακτηρίζονται από αναποτελεσματικότητα και επηρεάζουν στην ευημερία και στα κίνητρα διπλής προμήθειας.²⁶

Ακόμη μία μελέτη πραγματοποιήθηκε από τους Jennifer L. Blouin et al (2018), οι οποίοι αξιολόγησαν την σημασία του συντονισμού σε κυβερνητικό και εταιρικό επίπεδο στην ενδοομιλική τιμολόγηση που εφαρμόζουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις στις Η.Π.Α όταν ο φόρος εισοδήματος και οι δασμοί δεν μπορούν να περιοριστούν με μία ενιαία τιμή μεταβίβασης. Συμπέραναν πως αν δινόταν μεγαλύτερη σημασία στον συντονισμό εντός της επιχείρησης τότε οι πολυεθνικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να περιορίσουν τις συνολικές φορολογικές τους επιβαρύνσεις και οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να μεγεθύνουν τα φορολογικά τους έσοδα αν ενίσχυαν τον συντονισμό της επιβολής των φορολογικών αρχών.²⁷

Οι Kenneth J. Klassen et al (2017) αναλύοντας μια έρευνα σε φορολογικά στελέχη πολυεθνικών εταιρειών, συμπέραναν ότι ορισμένες εταιρείες καθορίζουν τη στρατηγική τους για την ενδοομιλική τιμολόγηση με στόχο την ελαχιστοποίηση των φορολογικών πληρωμών, αλλά οι περισσότερες εταιρείες επικεντρώνονται στη φορολογική συμμόρφωση. Πιο συγκεκριμένα, οι εταιρείες πετυχαίνουν μεγαλύτερη εξοικονόμηση φόρων από την ενδοομιλική τιμολόγηση όταν εμφανίζουν μεγαλύτερα εισοδήματα στο εξωτερικό σε φορολογικούς παραδείσους και προβαίνουν σε δραστηριότητες Έρευνας και Ανάπτυξης. Επίσης, οι εταιρείες που στοχεύουν στην φορολογική συμμόρφωση εμφανίζουν χαμηλότερα φορολογικά αποθεματικά από εκείνες που αποσκοπούν στον περιορισμό των φόρων.²⁸

Οι Perčević et al (2017) επιχείρησαν να αποτυπώσουν ποιες μέθοδοι ενδοομιλικής τιμολόγησης εφαρμόζουν οι συνδεδεμένες εταιρείες στην Κροατία και να προτείνουν

²⁶ Choi, J. P., Furusawa, T., & Ishikawa, J. (2018). Transfer pricing and the arm's length principle under imperfect competition.

²⁷ Blouin, J. L., Robinson, L. A., & Seidman, J. K. (2018). Conflicting transfer pricing incentives and the role of coordination. *Contemporary Accounting Research*, 35(1), 87-116.

²⁸ Klassen, K. J., Lisowsky, P., & Mescall, D. (2017). Transfer pricing: Strategies, practices, and tax minimization. *Contemporary Accounting Research*, 34(1), 455-493.

βελτιώσεις. Η έρευνα τους οδήγησε στην διαπίστωση πως τα ζητήματα που αφορούν την ενδοομιλική τιμολόγηση δεν είναι ευρέως γνωστά και σε αρκετές περιπτώσεις δεν κατανοούνται από τις επιχειρήσεις στην Κροατία. Ακόμα, αποδείχθηκε πως οι περισσότερες συνδεδεμένες εταιρίες χρησιμοποιούν την μέθοδο του κόστους στην ενδοομιλική τιμολόγηση ενώ ο ΟΟΣΑ έδειχνε προτίμηση στην μέθοδο των συγκρίσιμων μη ελεγχόμενων τιμών.²⁹

²⁹ Perčević, H., & Hladika, M. (2017). Application of transfer pricing methods in related companies in Croatia. Economic research-Ekonomska istraživanja, 30(1), 611-628.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3⁰

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

3.1 Εισαγωγικά

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην Αρχή των Ίσων αποστάσεων η οποία αποτελεί τον πυλώνα της ενδοομιλικής τιμολόγησης. Στην συνέχεια, θα παραθέσουμε όλες τις σχετικές πληροφορίες για την ανάλυση συγκρισιμότητας καθώς και για τις μεθόδους τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών, συνοδευόμενες από παραδείγματα ώστε να εισάγουμε τον αναγνώστη στα θεμελιώδη στοιχεία των ενδοομιλικών συναλλαγών.

Η τιμολόγηση μεταβίβασης κοινώς transfer pricing είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για την περιγραφή των τιμών που καθορίζονται για συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων εταιρειών ενός ομίλου, οι οποίες πραγματοποιούνται πέραν των συνόρων της χώρας ή της φορολογικής δικαιοδοσίας.³⁰ Αυτές οι ενδοομιλικές τιμές αντικατοπτρίζουν την ανταγωνιστική τιμή για την αξία των αγαθών ή υπηρεσιών που παρέχονται μεταξύ των εταιρειών αυτών. Για πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένου της Ελλάδος, η πρότυπη φορολογική σύμβαση του ΟΟΣΑ αποτελεί το βασικό δομικό στοιχείο για τη δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου αναφορικά με τις τιμές μεταβίβασης. Ουσιαστικά η σύμβαση αυτή αποτελεί τη βασική γενική κατευθυντήρια γραμμή για τις χώρες που επιθυμούν να εφαρμόσουν διμερείς συμφωνίες με άλλες χώρες. Οι συμφωνίες αυτές συχνά ορίζονται ως συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας.³¹

³⁰ Kumar, S., Pandey, N., Lim, W. M., Chatterjee, A. N., & Pandey, N. (2021). What do we know about transfer pricing? Insights from bibliometric analysis. *Journal of Business Research*, 134, 275-287.

³¹ Οι Διμερείς Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας - Τα μη συνεργαζόμενα κράτη κ.ά. Taxheaven.gr(2018)

3.2 Αρχή των Ίσων Αποστάσεων (Arm's Length Principle)

Η αρχή των ίσων αποστάσεων είναι το διεθνές πρότυπο τιμολογιακής πολιτικής, το οποίο θα πρέπει να ακολουθούν τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ για την τεκμηρίωση των τιμών των ενδοομιλικών τους συναλλαγών. Η αρχή των ίσων αποστάσεων αναφέρεται επίσημα στην 1^η παράγραφο του 9^{ου} άρθρου του Μοντέλου Συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας του ΟΟΣΑ σύμφωνα με το οποίο «(όταν) οι όροι που τίθενται ή επιβάλλονται μεταξύ δύο συνδεδεμένων επιχειρήσεων στις εμπορικές ή χρηματοοικονομικές τους σχέσεις, διαφέρουν από εκείνους που θα συμφωνούνταν μεταξύ ανεξάρτητων εταιρειών, τότε τα οποιαδήποτε κέρδη που θα έπρεπε να έχουν πιστωθεί σε μια από τις δύο επιχειρήσεις, αλλά δεν εμφανίζονται λόγω των όρων αυτών, θα μπορούν να συμπεριληφθούν στα κέρδη της συγκεκριμένης εταιρείας και να φορολογηθούν αντίστοιχα». [Where] conditions are made or imposed between the two [associated] enterprises in their commercial or financial relations which differ from those which would be made between independent enterprises, then any profits which would, but, for those conditions, have accrued to one of the enterprises, but, by reason of those conditions, have not so accrued, may be included in the profits of that enterprise and taxed accordingly.³²

Συνεπώς, οι συνθήκες, οι όροι και η τιμολογιακή πολιτική των συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων μερών θα πρέπει να είναι ίδια με ότι θα συμφωνείτο μεταξύ ανεξάρτητων οντοτήτων για τις ίδιες συναλλαγές στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς. Μια ενδοομιλική συναλλαγή είναι σύμφωνη με την «Αρχή των Ίσων Αποστάσεων», όταν τα κέρδη που προκύπτουν από αυτή είναι παρόμοια με τα κέρδη που θα είχαν ανεξάρτητες επιχειρήσεις εάν πραγματοποιούσαν παρόμοια συναλλαγή υπό τις ίδιες συνθήκες. Η τήρηση της αρχής των ίσων αποστάσεων θα μπορούσε να αποδοθεί εννοιολογικά ως την διαδικασία εξάλειψης όλων των ευνοϊκών όρων που θα μπορούσε να περιλαμβάνει μία ενδοομιλική συναλλαγή εξαιτίας της ειδικής σύνδεσης των συνδεδεμένων μερών³³.

³² Νιφορόπουλος – Ντρούκας, Ενδοομιλικές Συναλλαγές Θεωρία και Πράξη, 2019

³³ Νιφορόπουλος – Ντρούκας, Ενδοομιλικές Συναλλαγές Θεωρία και Πράξη, 2019

Οι φορολογικές αρχές δεν θα πρέπει αυτομάτως να θεωρούν πως οι πρακτικές του transfer pricing που ακολουθούν οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις έχουν ως στόχο την χειραγώγηση των κερδών και την μεταφορά της φορολογητέας ύλης. Υπάρχει πιθανότητα να είναι δύσκολο να βρεθεί η τιμή της συναλλαγής που θα είναι σύμφωνη με την αρχή των ίσων αποστάσεων εάν για παράδειγμα δεν υφίσταται οργανωμένη αγορά ή στο πλαίσιο υιοθέτησης μια συγκεκριμένης εμπορικής στρατηγικής. Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη πως η ανάγκη να γίνουν προσαρμογές για την προσέγγιση των όρων της αρχής των ίσων αποστάσεων προκύπτει ανεξαρτήτως οποιασδήποτε συμβατικής υποχρέωσης των μερών για την καταβολή συγκεκριμένης τιμής ή οποιασδήποτε πρόθεσης των μερών να ελαχιστοποιήσουν τους φόρους τους.³⁴

Η εξέταση των ενδοομιλικών συναλλαγών δεν θα πρέπει να συγχέεται με την εξέταση των προβλημάτων φορολογικής απάτης ή της φοροαποφυγής παρόλο που οι πολιτικές του transfer pricing μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τέτοιους σκοπούς. Τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ έχουν υιοθετήσει την αρχή των ίσων αποστάσεων για διάφορους λόγους. Ένας από τους κύριους λόγους είναι το γεγονός πως η συγκεκριμένη αρχή προσφέρει ευρεία ισότητα φορολογικής μεταχείρισης για τα συνδεδεμένα μέρη πολυεθνικών επιχειρήσεων και για ανεξάρτητες επιχειρήσεις. Πιο συγκεκριμένα η αρχή αυτή εξισώνει τις συνδεδεμένες και τις ανεξάρτητες οντότητες για φορολογικούς σκοπούς και έτσι αποφεύγεται η δημιουργία φορολογικών πλεονεκτημάτων ή μειονεκτημάτων που διαφορετικά θα στρέβλωναν τη σχετική ανταγωνιστική θέση των δύο οντοτήτων. Αφαιρώντας με αυτόν τον τρόπο αυτές τις φορολογικές εκτιμήσεις από τις οικονομικές αποφάσεις, η αρχή των ίσων αποστάσεων προωθεί την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και των επενδύσεων.³⁵

Επιπροσθέτως, έχει αποδειχθεί πως η αρχή των ίσων αποστάσεων λειτουργεί αποτελεσματικά στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων. Παραδείγματος χάριν υπάρχει μεγάλο εύρος περιπτώσεων που αφορούν την αγορά, την πώληση εμπορευμάτων και τον δανεισμό χρημάτων όπου η τιμή που είναι σύμφωνη με την αρχή των ίσων αποστάσεων

³⁴ OECD, Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and tax administrations, 2017

³⁵ OECD, Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and tax administrations, 2017

μπορεί εύκολα να βρεθεί σε μια συγκρίσιμη συναλλαγή η οποία πραγματοποιείται από συγκρίσιμες ανεξάρτητες επιχειρήσεις κάτω από τις ίδιες συνθήκες³⁶.

Από τη άλλη πλευρά όμως, υπάρχουν αρκετές σημαντικές περιπτώσεις όπου καθίσταται περίπλοκη και δύσκολη η εφαρμογή της αρχής των ίσων αποστάσεων. Για παράδειγμα στις συναλλαγές πολυεθνικών εταιρειών του ίδιου ομίλου που αφορούν προϊόντα υψηλής εξειδίκευσης, μοναδικά άυλα αγαθά και προβλέψεις εξειδικευμένων υπηρεσιών.³⁷ Ακόμη και για τέτοιες δύσκολες και περίπλοκες περιπτώσεις υπάρχουν μέθοδοι αντιμετώπισης, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης της μεθόδου επιμερισμού των κερδών(Profit Split) η οποία είναι η πιο κατάλληλη μέθοδος για τέτοιες περιπτώσεις. Άλλη μια δυσκολία στην εφαρμογή της αρχής των ίσων αποστάσεων έγκειται στο γεγονός πως οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις πολλές φορές προχωρούν σε συναλλαγές τις οποίες οι ανεξάρτητες επιχειρήσεις δεν θα διενεργούσαν. Οι εν λόγω συναλλαγές μπορεί να μην υποκινούνται απαραίτητα με σκοπό την φοροαποφυγή, αλλά μπορεί να συμβαίνουν επειδή, κατά τις μεταξύ τους συναλλαγές, τα μέλη ενός πολυεθνικού ομίλου αντιμετωπίζουν διαφορετικές εμπορικές συνθήκες απ' ότι οι ανεξάρτητες εταιρείες. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι η επαλήθευση της αρχής των ίσων αποστάσεων και κατ' επέκταση η σωστή ενδοομιλική τιμολόγηση απαιτεί την άσκηση κρίσης τόσο από τις φορολογικές αρχές όσο και από τους φορολογούμενους.³⁸

Αναγνωρίζοντας τις ανωτέρω δυσκολίες, τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ εξακολουθούν να υποστηρίζουν πως η αρχή των ίσων αποστάσεων είναι αυτή που θα πρέπει να διέπει την αξιολόγηση των ενδοομιλικών συναλλαγών. Παρόλο που κάποιες φορές μπορεί να μην είναι εύκολο να εφαρμοστεί στην πράξη, γενικά σε μεγάλο βαθμό παράγει τα κατάλληλα επίπεδα εισοδήματος μεταξύ των συνδεδεμένων εταιρειών των ομίλων, που είναι αποδεκτά από τις φορολογικές αρχές. Ακόμη αντανακλά την οικονομική πραγματικότητα καθώς αποτελεί την διεθνή συναίνεση και υιοθετεί ως σημείο αναφοράς την κανονική λειτουργία της αγοράς.³⁹ Η

³⁶ Peeters, B., & Vanneste, L. (2020). The hybrid financial instruments: the effects of the OECD BEPS Action 2 report and the ATAD. *Intertax*, 48(1).

³⁷ Kumar, S., Pandey, N., Lim, W. M., Chatterjee, A. N., & Pandey, N. (2021). What do we know about transfer pricing? Insights from bibliometric analysis. *Journal of Business Research*, 134, 275-287.

³⁸ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022, Chapter 1

³⁹ Νέες αναθεωρημένες οδηγίες του ΟΟΣΑ σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και τις φορολογικές διοικήσεις, Taxheaven.gr (2017)

απομάκρυνση από την αρχή αυτή θα εγκατέλειπε την υγιή αυτή θεωρητική βάση και ενδεχομένως να αυξάνονταν σημαντικά ο κίνδυνος διπλής φορολόγησης

Ως εναλλακτική λύση στην arm length principle έχει προταθεί η θεωρία της κατανομής (global formulary apportionment) ως μέσο προσδιορισμού του κατάλληλου επιπέδου κερδών μεταξύ των εθνικών φορολογικών δικαιοδοσιών. Η προσέγγιση αυτή κατανέμει τα παγκόσμια κέρδη ενός ομίλου πολυεθνικών επιχειρήσεων σε ενοποιημένη βάση μεταξύ των συνδεδεμένων επιχειρήσεων βάσει μιας προκαθορισμένης φόρμουλας. Η εφαρμογή της θεωρίας αυτής έχει τρία βασικά στοιχεία: α) τον προσδιορισμό της μονάδας που θα φορολογηθεί, δηλαδή ποιες από τις θυγατρικές και τα υποκαταστήματα ενός ομίλου πολυεθνικών επιχειρήσεων θα πρέπει να αποτελούν την παγκόσμια φορολογητέα οντότητα, β) τον ακριβή προσδιορισμό των παγκόσμιων κερδών και γ) τον καθορισμό του τύπου που θα χρησιμοποιηθεί για τον καταμερισμό των παγκόσμιων κερδών της μονάδας. Η φόρμουλα πρέπει να βασίζεται σε κάποιο συνδυασμό κόστους, περιουσιακών στοιχείων, μισθοδοσίας και πωλήσεων. Οι υπέρμαχοι της θεωρίας υποστηρίζουν πως ότι ένας πολυεθνικός όμιλος πρέπει να εξετάζεται σε ενοποιημένη βάση (ενιαία οντότητα) για να αντικατοπτρίζει την επιχειρηματική πραγματικότητα της σχέσης μεταξύ των συνδεδεμένων επιχειρήσεων του και πως η αντιμετώπιση της κάθε οντότητας ξεχωριστά είναι ακατάλληλη για τους καθετοποιημένους ομίλους. Τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ δεν αποδέχονται την εν λόγω μέθοδο καθώς υπάρχει ανησυχία για περιπτώσεις διπλής φορολογίας. Για να επιτευχθεί αυτό, απαιτείται σημαντική διεθνής συνεργασία και συναίνεση σχετικά με τον προκαθορισμένη φόρμουλα, κάτι που είναι αρκετά δύσκολο και χρονοβόρο.⁴⁰

3.3 Ανάλυση Συγκρισιμότητας (Comparability Analysis)

Η μελέτη των ενδοομιλικών συναλλαγών επιδιώκει να εκτιμήσει κατά πόσον η υπό έλεγχο συναλλαγή πληροί την αρχή των ίσων αποστάσεων. Η εφαρμογή της αρχής των ίσων αποστάσεων προέρχεται από τη σύγκριση μεταξύ δύο αντικειμένων, των συνδεδεμένων συναλλαγών και των ανεξάρτητων συναλλαγών. Ως εκ τούτου η ανάλυση συγκρισιμότητας βρίσκεται στο επίκεντρο της εφαρμογής της αρχής των ίσων αποστάσεων. Στο πλαίσιο της

⁴⁰ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter I

διαδικασίας επιλογής της καταλληλότερης μεθόδου τιμολόγησης μεταβίβασης και της εφαρμογής της, η ανάλυση συγκρισιμότητας αποβλέπει πάντα στην εύρεση των πιο αξιόπιστων συγκριτικών στοιχείων.⁴¹ Η σύγκριση προϋποθέτει την εξέταση δύο μερών : την ελεγχόμενη συναλλαγή δηλαδή την συναλλαγή που διενεργείται μεταξύ δύο συνδεδεμένων μερών και την μη ελεγχόμενη συναλλαγή που πραγματοποιείται στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς και η οποία μελετάται για το εάν μπορεί να θεωρηθεί η δυνητικά συγκρίσιμη συναλλαγή, δηλαδή η συναλλαγή αναφοράς. Από τη ανάλυση καταλήγουμε σε ένα πρότυπο, σύμφωνα με το οποίο πρέπει να διενεργείται και η υπό έλεγχο συναλλαγή.

Μια συναλλαγή αξιολογείται με τη σύγκριση του αποτελέσματος της ελεγχόμενης συναλλαγής με τα αποτελέσματα που πραγματοποιούνται από μη ελεγχόμενους φορολογούμενους που πραγματοποιούν συγκρίσιμες συναλλαγές υπό παρόμοιες συνθήκες. Οι παράγοντες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις τιμές ή τα κέρδη πρέπει να συμπεριληφθούν στην ανάλυση συγκρισιμότητας και κατηγοριοποιούνται ως εξής:⁴²

- Τα χαρακτηριστικά των αγαθών/υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της συναλλαγής
- Οι οικονομικά σημαντικές λειτουργίες που αναλαμβάνονται από τα συμβαλλόμενα μέρη, υπολογίζοντας τα πάγια περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται καθώς και του κινδύνους που αναλαμβάνονται (Λειτουργική ανάλυση)
- Οι συμβατικοί όροι της συναλλαγής
- Οι οικονομικές συνθήκες της αγοράς στην οποία πραγματοποιείται η ελεγχόμενη συναλλαγή(π.χ. ανταγωνισμός, κυβερνητικές ρυθμίσεις κ.α.)
- Οι επιχειρηματικές στρατηγικές που διενεργούνται (π.χ. διείσδυση σε νέα αγορά)

Παρακάτω περιγράφεται η τυπική διαδικασία εφαρμογής της ανάλυσης συγκρισιμότητας, γνωστή ως η μεθοδολογία των 9 βημάτων.

⁴¹ Arnold, B. J. (2019). *International tax primer*. Kluwer Law International BV.

⁴² Arnold, B. J. (2019). *International tax primer*. Kluwer Law International BV.

Μεθοδολογία των 9 βημάτων

Όπως έχουμε αναφέρει, οι κατευθυντήριες οδηγίες περί τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών, που έχουν δημοσιευθεί από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης παρέχουν γενικές κατευθύνσεις αναφορικά με την τεκμηρίωση των συναλλαγών που πραγματοποιούν οντότητες του ίδιου πολυεθνικού ομίλου. Την αρχική τους δημοσίευση τον Ιούλιο του 1995 ακολούθησαν οι επικαιροποιήσεις του 1996 και 1997 καθώς και οι αναθεωρήσεις του 2010, 2017 και την πιο πρόσφατη αυτή του 2022.

Στις σημαντικές αλλαγές που έχουν επέλθει από την αναθεώρηση του 2010 και μετέπειτα συγκαταλέγεται η υιοθέτηση μια διαδικασίας 9 βημάτων, η οποία αποτελεί πρότυπο για την τεκμηρίωση των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών. Αξίζει να σημειωθεί πως οι οδηγίες του ΟΟΣΑ αναγνωρίζουν πως η διαδικασία αυτή θεωρείται αποδεκτή και καλή πρακτική, αλλά δεν είναι υποχρεωτική, και οποιαδήποτε άλλη διαδικασία αναζήτησης που οδηγεί στον εντοπισμό αξιόπιστων συγκριτικών στοιχείων μπορεί να γίνει αποδεκτή, καθώς η αξιοπιστία του αποτελέσματος είναι πιο σημαντική από τη διαδικασία.

Η προσέγγιση των 9 βημάτων παρουσιάζεται ως εξής:⁴³

1. Αναγνώριση της χρονικής περιόδου που θα εξεταστεί.
2. Ευρεία ανάλυση των συνθηκών λειτουργίας του φορολογούμενου (εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες).
3. Κατανόηση των ελεγχόμενων συναλλαγών υπό εξέταση, με βάση κυρίως τη λειτουργική ανάλυση, ώστε να επιλεγεί το ελεγχόμενο μέρος, η καταλληλότερη μέθοδος τεκμηρίωσης για την εκάστοτε περίπτωση και να γίνει ο καθορισμός των σημαντικών παραγόντων συγκρισιμότητας.
4. Αναζήτηση εσωτερικών συγκρίσιμων συναλλαγών, εάν υπάρχουν.
5. Εντοπισμός εξωτερικών συγκριτικών στοιχείων, όπου απαιτούνται, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική αξιοπιστία τους.
6. Επιλογή κατάλληλης μεθόδου τεκμηρίωσης και ανάλογα με την μέθοδο, προσδιορισμός του σχετικού δείκτη επιπέδου κερδοφορίας.

⁴³ Putra, A. L., & Saptono, H. W. (2021). Comparability Analysis in Transfer Pricing: Problem and Guideline in Selecting the Most Appropriate Method. *Journal of Research in Business and Management*, 9(1), 18-25.

7. Καθορισμός των δυνητικών κριτηρίων συγκρισιμότητας.
8. Εφαρμογή αναπροσαρμογών για την αύξηση της συγκρισιμότητας.
9. Ερμηνεία και χρήση των δεδομένων που έχουν συλλεχθεί και προσδιορισμός τιμής σύμφωνα με την αρχή των ίσων αποστάσεων.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διαδικασία αυτή δεν είναι γραμμική καθώς υπάρχουν βήματα που μπορεί να επαναλαμβάνονται. Επιπλέον μπορεί και να χρειαστεί να επαναληφθεί η διαδικασία λόγω έλλειψης συγκριτικών στοιχείων ή επειδή δεν είναι δυνατόν να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές για την επίτευξη ενός ικανοποιητικού αποτελέσματος.⁴⁴

Σύμφωνα με το Διαμερικάνικο Κέντρο Φορολογικών Διοικήσεων (CIAT) τόσο τα επιχειρηματικά μοντέλα των φορολογουμένων όσο και το διεθνές φορολογικό περιβάλλον μεταβάλλονται με τον χρόνο, γεγονός που απαιτεί να συνεχίσει να εξελίσσεται η διαδικασία ανάλυσης των ενδοομιλικών συναλλαγών και οι ειδικοί θα συνεχίσουν να εμπλουτίζουν τις εργασίες τους και τις μεθοδολογίες ανάλυσης χωρίς απαραίτητα να παύουν να χρησιμοποιούν ως σημείο αναφοράς την τυπική αυτή διαδικασία που απεικονίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ.⁴⁵

3.4 Μέθοδοι Τεκμηρίωσης Ενδοομιλικών Συναλλαγών

Η τήρηση της αρχής των ίσων αποστάσεων στα πλαίσια μιας ενδοομιλικής συναλλαγής μπορεί να στοιχειοθετηθεί με την υιοθέτηση μίας ή περισσότερων μεθόδων τεκμηρίωσης των τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών. Ο σωστός προσδιορισμός των τιμών μεταβίβασης είναι μια περίπλοκη διαδικασία. Στο δεύτερο κεφάλαιο των Κατευθυντήριων Οδηγιών του ΟΟΣΑ αναλύονται οι μέθοδοι τεκμηρίωσης ενδοομιλικών συναλλαγών οι οποίες χωρίζονται σε 2 κατηγορίες: στις παραδοσιακές μεθόδους οι οποίες βασίζονται στην σύγκριση των τιμών

⁴⁴ Putra, A. L., & Saptono, H. W. (2021). Comparability Analysis in Transfer Pricing: Problem and Guideline in Selecting the Most Appropriate Method. *Journal of Research in Business and Management*, 9(1), 18-25.

⁴⁵ <https://www.ciat.org>

και των μικτών κερδών και στις συναλλακτικές μεθόδους οι οποίες βασίζονται στα κέρδη. Ειδικότερα :⁴⁶

1) ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

- Μέθοδος συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής (Comparable uncontrolled price, CUP)
- Μέθοδος της τιμής μεταπώλησης (Resale price method, RPM)
- Μέθοδος κόστους πλέον περιθωρίου κέρδους (Cost plus method, CPM)

2) ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

- Μέθοδος του καθαρού περιθωρίου κέρδους συναλλαγής (Transactional Net Margin Method, TNMM)
- Μέθοδος επιμερισμού του κέρδους (Transactional Profit Split Method, PSM)

➤ Μέθοδος συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής (CUP)

Σύμφωνα με την μέθοδο της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής πραγματοποιείται σύγκριση ανάμεσα στην τιμή χρέωσης για ένα προϊόν, μία υπηρεσία ή ένα ακίνητο που χρεώνεται σε μία ελεγχόμενη συναλλαγή, δηλαδή μία συναλλαγή μεταξύ εταιρειών του ίδιου ομίλου, και στην αντίστοιχη τιμή χρέωσης σε μία μη ελεγχόμενη συναλλαγή, δηλαδή μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων, σε συνθήκες που να καθιστούν αυτές τις τιμές συγκρίσιμες. Η ύπαρξη διαφοράς ανάμεσα στις δύο τιμές σημαίνει ότι οι συναλλακτικοί όροι των συνδεδεμένων επιχειρήσεων δεν συμφωνούν με τις χρηματοοικονομικές συνθήκες σύμφωνα με την αρχή των ίσων αποστάσεων και η ελεγχόμενη τιμή θα πρέπει να αντικατασταθεί με την τιμή της αγοράς (μη ελεγχόμενη τιμή).⁴⁷

Προκειμένου να θεωρούνται συγκρίσιμες μία ελεγχόμενη συναλλαγή με μία μη ελεγχόμενη συναλλαγή θα πρέπει είτε οι διαφορές μεταξύ αυτών των συναλλαγών ή των επιχειρήσεων που τις πραγματοποιούν να μην είναι ικανές να επηρεάσουν την ελεύθερη αγορά είτε να υπάρχει δυνατότητα εξάλειψης των επιπτώσεων αυτών των διαφορών μέσω προσαρμογών. Η μέθοδος της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής αποτελεί τον πιο αξιόπιστο τρόπο εφαρμογής της αρχής των ίσων αποστάσεων υπό την προϋπόθεση ανίχνευσης

⁴⁶ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

⁴⁷ Arnold, B. J. (2019). *International tax primer*. Kluwer Law International BV.

συγκρίσιμων μην ελεγχόμενων συναλλαγών. Σε αυτές τις περιπτώσεις η μέθοδος αυτή προτιμάται έναντι των υπολοίπων.⁴⁸

Παράδειγμα εφαρμογής της Μεθόδου

Η μέθοδος συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής είναι αξιόπιστη όταν δύο συνδεδεμένες εταιρείες και μία ανεξάρτητη επιχείρηση πωλούν το ίδιο προϊόν. Για παράδειγμα, μία ανεξάρτητη επιχείρηση πωλεί ένα παρόμοιο προϊόν σε τύπο και ποιότητα με δύο συνδεδεμένες εταιρείες και οι ελεγχόμενες και μη ελεγχόμενες συναλλαγές πραγματοποιούνται την ίδια χρονική περίοδο και υπό τις ίδιες συνθήκες. Εάν διαφοροποιούνταν το προϊόν που αφορούσε την μη ελεγχόμενη συναλλαγή, τότε θα έπρεπε να εξεταστεί εάν η διαφορά ή οι διαφορές έχουν ουσιώδη επίδραση στην τιμή είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω στην ελεύθερη αγορά. Σε αυτήν την περίπτωση θα ήταν αναγκαίο να γίνουν κάποιες προσαρμογές και εάν αυτές οι προσαρμογές δεν είναι υλοποιήσιμες με ακρίβεια τότε η αξιοπιστία της μεθόδου περιορίζεται και θα ήταν σκόπιμο να προτιμηθεί η χρήση μίας άλλης μεθόδου.⁴⁹

➤ Μέθοδος της τιμής μεταπώλησης (RPM)

Η διαδικασία ανάλυσης της μεθόδου της τιμής μεταπώλησης αρχίζει από την στιγμή όπου ένα προϊόν που έχει αγοραστεί από μία συνδεδεμένη επιχείρηση μεταπωλείται σε μία ανεξάρτητη από αυτές επιχείρηση. Στην παραπάνω διαδικασία μας ενδιαφέρει η τιμή μεταπώλησης. Η τιμή της μεταπώλησης στην συνέχεια μειώνεται κατά το μικτό περιθώριο επί της τιμής αυτής. Από το μικτό περιθώριο, η επιχείρηση που διενήργησε την μεταπώληση, θα προσπαθήσει να καλύψει τα έξοδα πώλησης και άλλα λειτουργικά έξοδα καθώς και να επιτύχει το επιθυμητό για αυτήν κέρδος. Το ποσό της τιμής που απομένει μετά την αφαίρεση

⁴⁸ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

⁴⁹ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

του μικτού περιθωρίου αποτελεί, μετά από κατάλληλες προσαρμογές για διάφορα έξοδα, την αρχική τιμή μεταβίβασης μεταξύ των συνδεδεμένων επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, όταν ο μεταπωλητής ασκεί γενική επιχείρηση μεσιτείας, το περιθώριο κέρδους από την μεταπώληση είναι η προμήθεια, η οποία συνήθως υπολογίζεται ως ποσοστό της τιμής πώλησης του πωλούμενου προϊόντος.⁵⁰

Όταν πραγματοποιούνται συγκρίσεις για τους σκοπούς της μεθόδου των τιμών μεταπώλησης δεν είναι απαραίτητες τόσες προσαρμογές για τις διαφορές των προϊόντων όσες στην μέθοδο της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης τιμής(CUP). Αυτό εξηγείται από το γεγονός πως μικροδιαφορές στα προϊόντα παρουσιάζουν λιγότερο σημαντική επίδραση στα περιθώρια κέρδους και στην τιμή.

Βέβαια, οι επιχειρήσεις διαφέρουν στον τρόπο λειτουργίας και δραστηριοποίησης, γεγονός που επηρεάζει το κόστος που επιβαρύνει το μικτό περιθώριο κέρδους των επιχειρήσεων. Ωστόσο δεν ισχύει το ίδιο για την τιμή του προϊόντος που μεταπωλείται, καθώς οι συνδεδεμένες μεταξύ τους εταιρίες δεν παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές στον τρόπο λειτουργίας τους. Η παραπάνω παρατήρηση επηρεάζει την αποτελεσματικότητα της μεθόδου τιμής μεταπώλησης.⁵¹

Παράδειγμα εφαρμογής της Μεθόδου

Έστω ότι παρέχεται εγγύηση για όλα τα προϊόντα ούτως ώστε η μελλοντική τιμή που θα επιτευχθεί να είναι ομοιόμορφη μεταξύ δύο διανομέων που πωλούν το ίδιο προϊόν, στην ίδια αγορά και με την ίδια επωνυμία. Ας υποθέσουμε πως ο πρώτος διανομέας κάνει χρήση της εγγύησης ενώ ο δεύτερος διανομέας δεν κάνει χρήση της εγγύησης η οποία εκτελείται από τον προμηθευτή. Έτσι, ο πρώτος διανομέας αποζημιώνεται από τον προμηθευτή μέσω χαμηλότερης τιμής ενώ ο δεύτερος διανομέας χρεώνεται από τον προμηθευτή με μεγαλύτερη τιμή συγκριτικά με τον πρώτο διανομέα. Εάν ο πρώτος διανομέας λογιστικοποιεί το κόστος χρήσης της λειτουργίας της εγγύησης ως κόστος πωληθέντων αγαθών, αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να γίνουν αυτόματα οι προσαρμογές των μικτών περιθωρίων κέρδους για τις διαφορές. Στον αντίποδα, εάν το κόστος χρήσης της λειτουργίας της εγγύησης

⁵⁰ Νιφορόπουλος – Ντρούκας, Ενδοομιλικές Συναλλαγές Θεωρία και Πράξη, 2019

⁵¹ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

λογιστικοποιηθεί ως λειτουργικό έξοδο τότε παραποιείται το περιθώριο κέρδους και καθίσταται αναγκαία η διενέργεια προσαρμογών και διορθώσεων. Βέβαια εάν ο δεύτερος διανομέας προέβαινε στην χρήση της λειτουργίας της εγγύησης τότε ο προμηθευτής της θα μείωνε την τιμή μεταβίβασης και το περιθώριο μικτού κέρδους του δεύτερου διανομέα θα ήταν μικρότερο.⁵²

➤ Μέθοδος κόστους πλέον περιθωρίου κέρδους (CPM)

Η μέθοδος κόστους πλέον περιθωρίου κέρδους πηγάζει από την μεταβίβαση ενός προϊόντος η μίας υπηρεσίας σε μία ελεγχόμενη συναλλαγή ανάμεσα σε δύο συνδεδεμένα μέρη και σχετίζεται με τις δαπάνες που πραγματοποιεί ο προμηθευτής του προϊόντος ή της υπηρεσίας. Ύστερα, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά συνυπολογίζεται στο κόστος ένα κατάλληλο περιθώριο κέρδους, ούτως ώστε να επιτευχθεί το επιθυμητό κέρδος για τον προμηθευτή με βάση τις λειτουργίες που εκτελούνται. Το αποτέλεσμα της παραπάνω πράξης μας δίνει σαν αποτέλεσμα την τιμή της αρχικής ελεγχόμενης συναλλαγής.⁵³

Βέβαια, ο καθορισμός του περιθωρίου κέρδους του προμηθευτή σε μία ελεγχόμενη συναλλαγή θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα είτε με το επίπεδο του περιθωρίου κέρδους του από μία μη ελεγχόμενη συναλλαγή είτε με το περιθώριο κέρδους μίας ανεξάρτητης επιχείρησης σε συναλλαγές που επιδέχονται σύγκριση.

Για την ορθή χρήση της μεθόδου του κόστους πλέον του περιθωρίου κέρδους θα ήταν σκόπιμο να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε παράγοντες που επηρεάζουν τις προσαυξήσεις στο κόστος των ελεγχόμενων και μη ελεγχόμενων συναλλαγών και θα πρέπει να γίνονται κατάλληλες και ακριβείς προσαρμογές ούτως ώστε να ενισχυθεί η αξιοπιστία της ανάλυσης. Για τον προσδιορισμό του κόστους είναι αναγκαία η ύπαρξη παρεμφερών λογιστικών πρακτικών ως προς τον τρόπο υπολογισμού του μικτού περιθωρίου κέρδους, σύμφωνα με τον επιμερισμό των δαπανών, ούτως ώστε να μπορούν να συγκριθούν ελεγχόμενες και μη ελεγχόμενες συναλλαγές.

⁵² OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

⁵³ Arnold, B. J. (2019). *International tax primer*. Kluwer Law International BV.

Η μέθοδος προτείνεται σε περιπτώσεις που δεν υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία από την ελεύθερη αγορά για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που διακινούνται, καθώς και όταν ο προμηθευτής είναι παραγωγός-πωλητής και δεν χρησιμοποιεί άυλα περιουσιακά στοιχεία στην παραγωγή ή την παροχή υπηρεσιών.⁵⁴

Παράδειγμα εφαρμογής της Μεθόδου

Η επιχείρηση "ΑΒΓ ΑΕ" είναι μία εγχώρια εταιρεία κατασκευής και εμπορίας αυτοκινήτων η οποία πουλάει τα προϊόντα της στην εξωχώρα θυγατρική της με περιθώριο μικτού κέρδους 5% αναφορικά με την κατασκευαστική της δραστηριότητα. Έστω ότι στην χώρα δραστηριοποιούνται άλλες τρεις ανεξάρτητες κατασκευαστικές εταιρείες αυτοκινήτων οι οποίες πωλούν τα προϊόντα τους σε ανεξάρτητους ξένους αγοραστές με περιθώριο μικτού κέρδους που κυμαίνεται ανάμεσα σε 3% - 5%, συγκριτικά με τις κατασκευαστικές τους δραστηριότητες.

Η αρχική εταιρεία επιλέγει να λογιστικοποιεί τα γενικά και διοικητικά της έξοδα ως λειτουργικά έξοδα ώστε να μην εμφανίζονται στο κόστος πωληθέντων. Στον αντίποδα, οι ανεξάρτητες κατασκευαστικές εταιρείες επιλέγουν να λογιστικοποιούν τα γενικά και διοικητικά τους έξοδα στο κόστος πωληθέντων. Αυτό σημαίνει πως θα πρέπει οι τελευταίες να προσαρμόσουν τα περιθώρια μικτού κέρδους του ώστε να επιτευχθεί λογιστική συνέπεια με κοινές λογιστικές πρακτικές.⁵⁵

➤ Μέθοδος του καθαρού περιθωρίου κέρδους συναλλαγής (TNMM)

Σύμφωνα με την μέθοδο του καθαρού περιθωρίου κέρδους συναλλαγής εξετάζεται το κέρδος που απορρέει από μία συναλλαγή μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων σε σχέση με ένα κατάλληλο μέγεθος και συγκρίνεται με το καθαρό περιθώριο κέρδους που επιτυγχάνουν με συναλλαγές ανεξάρτητες επιχειρήσεις σε σχέση με το ίδιο μέγεθος και κάτω από τις ίδιες ή

⁵⁴ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

⁵⁵ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

παρόμοιες συνθήκες. Η χρήση της μεθόδου μοιάζει με την μέθοδο κόστους πλέον περιθωρίου κέρδους, με την διαφορά ότι λαμβάνει υπόψη τα καθαρά και όχι τα μικτά κέρδη. Είναι αναγκαίο να εξεταστεί εάν και σε τι βαθμό είναι συγκρίσιμες οι ελεγχόμενες και μη ελεγχόμενες συναλλαγές και αν δεν είναι τότε τι προσαρμογές θα πρέπει να γίνουν ώστε να παραχθούν αξιόπιστα αποτελέσματα.⁵⁶

Σημαντικό πλεονέκτημα της μεθόδου του καθαρού περιθωρίου κέρδους με βάση τις συναλλαγές αποτελεί το γεγονός πως οι διαφορές που παρατηρούνται στις συναλλαγές δεν επιδρούν σημαντικά στους δείκτες καθαρού κέρδους, κάτι που δεν ισχύει στην μέθοδο CUP στην περίπτωση της τιμής. Ακόμα οι διαφορετικές λειτουργίες των επιχειρήσεων αποτυπώνονται στον τρόπο λογιστικοποίησης των λειτουργικών εξόδων που έχει σαν επακόλουθο τον επηρεασμό του περιθωρίου μικτού κέρδους ανάλογα με την ταξινόμηση των δαπανών σε μικτά ή λειτουργικά κέρδη. Το γεγονός αυτό μπορεί να δυσχεράνει την σύγκριση με χρήση του μικτού περιθωρίου κέρδους ενώ η χρήση του καθαρού λειτουργικού κέρδους κρίνεται αναγκαία καθώς δεν επηρεάζεται από την λογιστικοποίηση των λειτουργικών εξόδων.⁵⁷

Από την άλλη πλευρά, κάποιοι παράγοντες οι οποίοι είτε δεν θα είχαν καμία επιρροή είτε δεν θα επηρέαζαν σημαντικά την τιμή ή τα μικτά περιθώρια κέρδους των ανεξάρτητων επιχειρήσεων, ενδέχεται να επηρεάσουν τον δείκτη καθαρού κέρδους. Ακόμη, δυσκολίες μπορεί να παρουσιαστούν κατά την αναζήτηση και εύρεση συγκρίσιμων πληροφοριών, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν υπάρχει δυνατότητα εσωτερικής πληροφόρησης.

Παράδειγμα εφαρμογής της Μεθόδου

Λαμβάνοντας υπόψη το παράδειγμα που αναλύσαμε στην προηγούμενη μέθοδο, παρατηρούμε πως προκειμένου να πετύχουμε μία ακριβή και αξιόπιστη σύγκριση θα πρέπει να προβούμε σε διορθώσεις και προσαρμογές στο μικτό περιθώριο που προκύπτει από τις συναλλαγές. Όταν το σχετικό κόστος αναλύεται με ευκολία, τότε οι προσαρμογές πραγματοποιούνται χωρίς δυσκολία. Όταν όμως η ανάλυση του κόστους δεν είναι εύκολη και απαιτούνται προσαρμογές, μπορεί και πάλι να υπολογιστεί το καθαρό κέρδος που απορρέει

⁵⁶ Νιφορόπουλος – Ντρούκας, Ενδοομιλικές Συναλλαγές Θεωρία και Πράξη, 2019

⁵⁷ Νιφορόπουλος – Ντρούκας, Ενδοομιλικές Συναλλαγές Θεωρία και Πράξη, 2019

από την συναλλαγή. Στο παράδειγμα, εάν το κόστος των αγαθών που πωλούνται από τις ανεξάρτητες επιχειρήσεις δεν μπορεί να αναλυθεί σε εποπτικό, γενικό και διοικητικό επίπεδο, τότε η χρήση της μεθόδου του καθαρού περιθωρίου κέρδους συναλλαγής αποτελεί την βέλτιστη και πιο αξιόπιστη επιλογή.⁵⁸

➤ Μέθοδος επιμερισμού του κέρδους (PSM)

Σύμφωνα με την μέθοδο επιμερισμού του κέρδους, το οικονομικό αποτέλεσμα που απορρέει από μία ενδοομιλική συναλλαγή, δηλαδή το καθαρό κέρδος ή η ζημία, καταμερίζεται μεταξύ των συνδεδεμένων επιχειρήσεων ανάλογα με την συμμετοχή τους στην συναλλαγή. Η συμμετοχή τους αυτή αφορά, βάσει της αρχής των ίσων αποστάσεων, τις λειτουργίες που εκτελεί η κάθε μία επιχείρηση, το επίπεδο χρήσης του ενεργητικού και το επίπεδο του κινδύνου που ανέλαβε η κάθε μία σε μία συγκρίσιμη συναλλαγή μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων.⁵⁹

Είναι μία μέθοδος η οποία προτείνεται από τον ΟΟΣΑ όταν δεν μπορούν να εφαρμοστούν οι υπόλοιπες μέθοδοι, γιατί δεν είναι δυνατό να συγκριθεί με αυτές. Αυτό το γεγονός εξηγείται εύκολα σε περιπτώσεις κατά τις οποίες αντικείμενο της συναλλαγής αποτελούν άυλα αγαθά και συνήθως μοναδικά και δυσεύρετα σε ανεξάρτητες επιχειρήσεις, ούτως ώστε να μπορεί να υλοποιηθεί σύγκριση και να αποφέρουν κέρδη και στις δύο συναλλασσόμενες συνδεδεμένες επιχειρήσεις. Μία σημαντική διαφορά της μεθόδου έναντι των υπολοίπων είναι πως, σε περίπτωση φορολογικού ελέγχου, αντί να ελεγχθεί μόνο η μία από τις συναλλασσόμενες συνδεδεμένες επιχειρήσεις, ελέγχονται και οι δύο συμβαλλόμενες συνδεδεμένες επιχειρήσεις λόγω επιμερισμού του οφέλους. Προκειμένου να αξιολογηθεί ο επιμερισμός των καθαρών κερδών σύμφωνα με την αρχή των ίσων αποστάσεων, συγκρίνεται με τον αντίστοιχο επιμερισμό των κερδών που προκύπτουν από τις συναλλαγές μεταξύ των ανεξάρτητων επιχειρήσεων αφότου πραγματοποιηθούν οι κατάλληλες προσαρμογές ώστε να καταστούν συγκρίσιμες οι συναλλαγές.⁶⁰

⁵⁸ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

⁵⁹ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

⁶⁰ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

Τα κέρδη μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων κατανέμονται είτε μέσω της ανάλυσης συνεισφοράς είτε μέσω της ανάλυσης υπολειμματικού κέρδους. Στην ανάλυση συνεισφοράς εκτιμάται η εύλογη αξία των λειτουργιών που εκτελούνται από τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις. Στην ανάλυση του υπολειμματικού κέρδους υπολογίζεται μία βασική αποζημίωση σύμφωνα με την αρχή των ίσων αποστάσεων και ύστερα κατανέμεται το υπολειμματικό κέρδος που προκύπτει από μη συνήθεις συναλλαγές. Ως μη συνήθεις συναλλαγές ορίζονται οι συναλλαγές που προκύπτουν από την αξιοποίηση μοναδικών άυλων στοιχείων υψηλής αξίας. Ως υπολειμματικό κέρδος ορίζεται το κέρδος μίας επιχείρησης που προκύπτει αν από το συνολικό κέρδος αφαιρεθούν τα κέρδη που απορρέουν από τις συνήθεις συναλλαγές της επιχείρησης για τις οποίες μπορεί να υπολογιστεί μία τιμή αγοράς εφόσον πραγματοποιούνται από ανεξάρτητες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε έναν παρεμφερή κλάδο.

Σημαντικό μειονέκτημα της μεθόδου είναι πως αποτελεί μία γενικώς δύσχρηστη μέθοδο όσον αφορά την εφαρμογή της. Ακόμα, σε αρκετές περιπτώσεις παρουσιάζεται δυσκολία στην εύρεση δεδομένων από τις φορολογικές διοικήσεις που να αφορούν τις συνδεδεμένες εταιρίες, ενώ ακόμα και όταν η αναζήτηση των κατάλληλων δεδομένων αποφέρει καρπούς, ο συνδυασμός τους αποδεικνύεται δύσκολος για την επίτευξη του επιμερισμού των κερδών.⁶¹

Παράδειγμα εφαρμογής της Μεθόδου

Η ύπαρξη ισχυρής συσχέτισης ανάμεσα στις σχετικές πραγματοποιηθείσες δαπάνες και της σχετικής αξίας που συνεισφέρθηκε, υποδεικνύει την καταλληλότητα του συντελεστή διαχωρισμού των κερδών με βάση τα έξοδα. Τα έξοδα marketing αποτελούν σημαντικό παράγοντα για διανομείς και εμπόρους εφόσον η διαφήμιση αποτελεί υπηρεσία που δημιουργεί μοναδικά άυλα προϊόντα. Επίσης, τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης αποτελούν σημαντικό παράγοντα για τους κατασκευαστές εφόσον οδηγούν στην ανάπτυξη μοναδικών και άυλων προϊόντων, όπως διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Όμως, σε πολλές περιπτώσεις, ο κάθε αντισυμβαλλόμενος παράγει διαφορετικά άυλα αγαθά με αποτέλεσμα να μην μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένας παράγοντας με βάση το κόστος εκτός και αν το κόστος αυτό αποτελεί

⁶¹ Arnold, B. J. (2019). *International tax primer*. Kluwer Law International BV.

αξιόπιστο παράγοντα επιμέτρησης της σχετικής αξίας των άυλων αυτών αγαθών ή εάν υπάρχει δυνατότητα στάθμισης του κινδύνου. Η στάθμιση του κινδύνου θεωρείται σημαντική ακόμα και όταν οι αντισυμβαλλόμενοι παράγουν το ίδιο άυλο προϊόν. Επί παραδείγματι, έστω ότι ο κίνδυνος αποτυχίας σε αρχικό στάδιο είναι πολλές φορές μεγαλύτερος από τον κίνδυνο να αποτύχει σε μεταγενέστερο στάδιο ανάπτυξης ή κατά τις διαδικασίες βελτιώσεων, τότε το κόστος στο αρχικό στάδιο θα εμφανίζει μεγαλύτερο συντελεστή στάθμισης κινδύνου σε σχέση με τον συντελεστή που προκύπτει μεταγενέστερα ή για τις σταδιακές βελτιώσεις. Τέλος, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η εμπειρία και οι δεξιότητες τους προσωπικού παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εκτέλεση των λειτουργιών της επιχείρησης και για την δημιουργία σχετικών κερδών, η αμοιβή των εργαζομένων αποδεικνύεται σχετική για να αποτελέσει συντελεστή διαχωρισμού των κερδών.⁶²

3.5 Επιλογή καταλληλότερης μεθόδου ενδοομιλικής τιμολόγησης

Προσπαθώντας να αποδείξουμε ποια είναι η καλύτερη μέθοδος ενδοομιλικής τιμολόγησης προσπαθούμε στην ουσία να βρούμε ποια μέθοδος μπορεί να επιβεβαιώσει με μαθηματικό τρόπο την τήρηση της αρχής των ίσων αποστάσεων. Ωστόσο, προκειμένου να εξετάσουμε τα παραπάνω θα πρέπει πρωτίστως να κατανοήσουμε την φύση της ελεγχόμενης επιχείρησης και των συγκεκριμένων συναλλαγών που εντάσσονται στην ενδοομιλική τιμολόγηση ώστε να αποσαφηνίσουμε τις πραγματοποιηθείσες δραστηριότητες, το αναληφθέν ρίσκο και τα πάγια που χρησιμοποιήθηκαν.⁶³

Η διαδικασία επιλογής της καταλληλότερης μεθόδου λαμβάνει υπόψη την κάθε περίπτωση ξεχωριστά ως προς την μοναδικότητα των γεγονότων και των συνθηκών κάτω από τις οποίες πραγματοποιήθηκαν οι εν λόγω συναλλαγές καθώς και το επίπεδο συγκρισιμότητας ανάμεσα στις ελεγχόμενες και τις ανεξάρτητες συναλλαγές και την διαθεσιμότητα αξιόπιστων δεδομένων.⁶⁴

⁶² OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

⁶³ ΔΕΔ Α 1514/2020 Ενδοομιλικές συναλλαγές - μη τήρηση αρχής των ίσων αποστάσεων και μη επιλογή κατάλληλης μεθόδου τεκ μηρίωσης ενδοομιλικών συναλλαγών, taxheaven.gr

⁶⁴ OECD ,Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, Chapter II

Στην πράξη όμως μεγαλύτερη σημασία έχει η ιδιαίτερη φύση της κάθε συναλλαγής και οι συνθήκες πραγματοποίησής της. Οι μέθοδοι τεκμηρίωσης απαιτούν την ύπαρξη αξιόπιστων διαθέσιμων πληροφοριών, ειδάλλως η εκάστοτε μέθοδος καθίσταται μη εφαρμόσιμη ασχέτως εάν στην αρχή φαινόταν ως η καταλληλότερη. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε πως δεν υπάρχει καμία προτεραιότητα κατά την διαδικασία επιλογής της καταλληλότερης μεθόδου και θα πρέπει να επιλέγεται αποκλειστικά με βάση τα πραγματικά γεγονότα, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες διεκπεραιώθηκε η συναλλαγή, την δυνατότητα συγκρισιμότητας και την διαθεσιμότητα αξιόπιστων δεδομένων.⁶⁵

Για την εξακρίβωση της τήρησης της αρχής των ίσων αποστάσεων στις συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων χρησιμοποιούνται κυρίως οι παραδοσιακές μέθοδοι.⁶⁶ Αυτό εξηγείται από το γεγονός πως η διαφορά ανάμεσα στην τιμή μιας ελεγχόμενης συναλλαγής και στην τιμή της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης συναλλαγής εντοπίζεται άμεσα στις εμπορικές σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ των επιχειρήσεων. Στην παραπάνω περίπτωση η τήρηση της αρχής των ίσων αποστάσεων μπορεί να διασφαλιστεί αν αντικαταστήσουμε την τιμή της συγκρίσιμης μη ελεγχόμενης συναλλαγής με την τιμή της ελεγχόμενης συναλλαγής. Έτσι, ο ΟΟΣΑ δίνει ένα προβάδισμα στις παραδοσιακές μεθόδους. Βέβαια, υπάρχει δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί συνδυασμός των μεθόδων αν εξυπηρετεί καλύτερα την τεκμηρίωση. Όμως, στην περίπτωση κατά την οποία δεν υπάρχουν αξιόπιστα δεδομένα για την εφαρμογή των παραδοσιακών μεθόδων, οι επιχειρήσεις μπορούν να εφαρμόσουν τις συναλλακτικές μεθόδους.⁶⁷

⁶⁵ ΔΕΔ Α 1514/2020 Ενδοομιλικές συναλλαγές - μη τήρηση αρχής των ίσων αποστάσεων και μη επιλογή κατάλληλης μεθόδου τεκμηρίωσης ενδοομιλικών συναλλαγών, taxheaven.gr

⁶⁶ Lang, M., Cottani, G., Petrucci, R., & Storck, A. (Eds.). (2018). *Fundamentals of transfer pricing: a practical guide*. Kluwer Law International BV.

⁶⁷ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022, Chapter I

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4⁰

ΕΝΔΟΟΜΙΛΙΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

4.1 Εισαγωγικά

Στο τρέχον κεφάλαιο θα παραθέσουμε τις κατευθυντήριες οδηγίες του ΟΟΣΑ σχετικά με τις ενδοομιλικές χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Ειδικότερα, σκοπός του κεφαλαίου είναι να παράσχει καθοδήγηση για τον προσδιορισμό του κατά πόσον οι όροι των χρηματοοικονομικών συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων συνάδουν με την θεμελιώδη αρχή των ενδοομιλικών συναλλαγών, την Αρχή των ίσων αποστάσεων. Επιπλέον, παρουσιάζεται τόσο η ακριβής οριοθέτηση όσο και η τιμολόγηση των ελεγχόμενων χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Αναλύεται η διαδικασία ενδοομιλικής τιμολόγησης δύο πολύ σημαντικών τύπων χρηματοοικονομικών συναλλαγών, αυτών των ενδοομιλικών δανείων και της συγκέντρωσης ρευστότητας (cash pooling). Στο τέλος του παρόντος κεφαλαίου γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις του covid-19 στις ενδοομιλικές συναλλαγές.

4.2 Χρηματοοικονομικές Συναλλαγές & ΟΟΣΑ

Οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές είναι συχνά οι πιο εκτενείς και ουσιώδεις συναλλαγές εντός των πολυεθνικών ομίλων.⁶⁸ Οι συναλλαγές αυτές είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση χρηματοδότησης σε ολόκληρο τον πολυεθνικό όμιλο και εξυπηρετούν την παροχή ρευστότητας, τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση και άλλες λειτουργικές και φορολογικές ανάγκες.⁶⁹ Σε αντίθεση με τις συναλλαγές βασικών αγαθών ή υπηρεσιών όπου οι εύλογες τιμές της αγοράς είναι άμεσα διαθέσιμες, οι συναλλαγές που αφορούν

⁶⁸ Cooper, J., Fox, R., Loeprick, J., & Mohindra, K. (2017). *Transfer pricing and developing economies: A Handbook for policy makers and practitioners*. World Bank Publications.

⁶⁹ Financial transactions: Transfer pricing: Tax: Services – PwC (2022)

χρηματοοικονομικές συναλλαγές δεν έχουν πάντοτε συγκρίσιμες συναλλαγές στην αγορά και συνεπώς δημιουργούν προβλήματα στην εφαρμογή της αρχής των ίσων αποστάσεων.⁷⁰

Αναγνωρίζοντας ότι οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές είναι πολύπλοκες συναλλαγές, ο ΟΟΣΑ στις 11 Φεβρουαρίου 2020 προχώρησε στην δημοσίευση της πολυαναμενόμενης καθοδήγησης για την Τιμολόγηση Μεταβίβασης στις Χρηματοοικονομικές Συναλλαγές.⁷¹ Το έγγραφο του ΟΟΣΑ είναι η πρώτη δέσμη κατευθυντήριων γραμμών που εκδίδονται και οι οποίες αντικατοπτρίζουν μια θέση συναίνεσης όσον αφορά τη μεταχείριση και την τιμολόγηση των ενδοομιλικών χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Αποτελούν ένα μεγάλο βήμα προς τα εμπρός για την πρόληψη και την επίλυση των διαφορών στον τομέα αυτό.⁷² Οι οδηγίες αυτές ενσωματώθηκαν στις υφιστάμενες κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις τιμές μεταβίβασης τον Ιανουάριο του 2022.

Η έκθεση του ΟΟΣΑ αναλύει τις πτυχές της ενδοομιλικής τιμολόγησης διαφόρων χρηματοοικονομικών συναλλαγών, όπως τα δάνεια, οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις, η συγκέντρωση ρευστότητας, η αντιστάθμιση κινδύνου και η δεσμευμένη ασφάλιση. Ουσιαστικά παρέχεται καθοδήγηση σχετικά με τον προσδιορισμό του κατά πόσον οι όροι αυτών των χρηματοοικονομικών συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων συμβαδίζουν με την αρχή των ίσων αποστάσεων.⁷³ Οι όροι των χρηματοοικονομικών συναλλαγών μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων είναι αποτέλεσμα διαφόρων εμπορικών εκτιμήσεων. Αντίθετα, ένας όμιλος πολυεθνικών επιχειρήσεων έχει τη δυνατότητα να αποφασίζει για τους όρους αυτούς. Έτσι, σε μια κατάσταση εντός του ομίλου, μπορεί να υπάρχουν και άλλες εκτιμήσεις, όπως οι φορολογικές συνέπειες. Σε συνδυασμό με τις αναθεωρήσεις των κατευθυντήριων γραμμών του ΟΟΣΑ, έχει τεθεί μεγαλύτερη προσοχή στην οικονομική ουσία αυτών των συναλλαγών, στις επιλογές που είναι ρεαλιστικά διαθέσιμες για τους αντισυμβαλλόμενους και στην ικανότητα ανάληψης κινδύνου εντός των οντοτήτων ενός πολυεθνικού ομίλου.⁷⁴

⁷⁰ von Haldenwang, C., Witteman, J., & Hers, J. (2021). Tax avoidance, DTTs, effects on revenues.

⁷¹ Buriak, S., & Riedl, M. (2020, June). Transfer Pricing Developments around the World 2019-2020. In S. Buriak & M. Riedl, *Global Transfer Pricing Conference*.

⁷² VAN HERKSEN, M. O. N. I. Q. U. E., JIE-AJoen, C. L. I. V. E., & BAI, F. (2020). INSIGHT: New OECD Guidance on Transfer Pricing Aspects of Financial Transactions—Part 2. *Tax Management Transfer Pricing Report, 2020*(February), 1-11.

⁷³ VAN HERKSEN, M. O. N. I. Q. U. E., JIE-AJoen, C. L. I. V. E., & BAI, F. (2020). INSIGHT: New OECD Guidance on Transfer Pricing Aspects of Financial Transactions—Part 2. *Tax Management Transfer Pricing Report, 2020*(February), 1-11.

⁷⁴ White, J. (2020). The OECD releases final TP guidance on financial transactions. *International Tax Review*.

Οι κατευθυντήριες οδηγίες έχουν λάβει διαφορούμενες κριτικές. Από την μία πλευρά μεγάλο μέρος του επιστημονικού κόσμου αναμένει ότι η καθοδήγηση αυτή θα συμβάλει στη συνοχή και στην ερμηνεία της αρχής των ίσων αποστάσεων και θα βοηθήσει στην αποφυγή μελλοντικών διαφορών σχετικά με την τιμολόγηση των συναλλαγών καθώς και των ζητημάτων διπλής φορολόγησης. Πιο συγκεκριμένα οι Clive Jie-A-Joen et al (2020) σε μελέτη τους υποστήριξαν πως η καθοδήγηση του ΟΟΣΑ παρέχει διευκρινίσεις σε τομείς όπου στην πράξη, τουλάχιστον παραδοσιακά, περιγράφονται και θεωρούνται ως επιχειρηματικές (για παράδειγμα ο ρόλος του επικεφαλής του cash pooling). Επιπλέον, συμπέραναν πως παρέχονται λεπτομερείς οδηγίες με σαφή διατύπωση τόσο στους φορολογούμενους όσο και στους φορολογικούς ελεγκτές σχετικά με την τιμολόγηση των πιο συχνά παρατηρούμενων ενδοομιλικών χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Σχολίασαν πως πριν αυτή η τεχνογνωσία ήταν προσιτή μόνο σε άτομα που ειδικεύονταν σε αυτόν τον τομέα της τιμολόγησης μεταβίβασης και της φορολογίας και τώρα διατίθεται ευρέως.⁷⁵

Επιπλέον, στελέχοι της Grant Thornton (2021) σε άρθρο τους αναφέρουν πως η καθοδήγηση του ΟΟΣΑ είναι ένα βήμα προς τη διεθνή φορολογική σαφήνεια. Αν και δεν καλύπτονται όλες οι περιπτώσεις, παρέχεται πλήθος συμβουλών σχετικά με τη δίκαιη τιμολόγηση των ενδοομιλικών χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Συμπεραίνουν πως οι οδηγίες αυτές είναι πιθανό να οδηγήσουν σε αυστηρότερες απαιτήσεις για την τεκμηρίωση των τιμών μεταβίβασης, ιδίως όσον αφορά την ανάλυση των πραγματικών συνθηκών και της οικονομικής ουσίας των αντισυμβαλλομένων και την ανάληψη κινδύνων.⁷⁶

Από την άλλη πλευρά, όταν το σχέδιο συζήτησης σχετικά με την ενδοομιλική τιμολόγηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών κυκλοφόρησε τον Ιούλιο του 2018, έλαβε ψυχρή υποδοχή από ορισμένες επιχειρήσεις. Η τελευταία έκδοση του 2022 στοχεύει στην αντιμετώπιση μέρους αυτής της κριτικής, αλλά υπάρχουν ακόμη πολλοί επικριτές.

⁷⁵ Clive Jie-A-Joen, Monique van Herksen, and Fan Bai of Simmons & Simmons in Part 1 of a 2-part series discuss their take on the final OECD guidance on the transfer pricing aspects of financial transactions (Chapter X) that was issued on Feb.11, 2020.

⁷⁶ Grant Thornton (2021)- Transfer pricing: OECD supplements guidance on financial transactions

Ο White J (2020) αναφέρει στην έρευνα του πως πολλοί επαγγελματίες του transfer pricing έχουν ενστάσεις και πιστεύουν πως η καθοδήγηση δεν θα μειώσει τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι φορολογούμενοι. Οι ενδοιασμοί αυτοί στηρίζονται στο γεγονός πως η καθοδήγηση του ΟΟΣΑ επιδέχεται ερμηνεία και αυτό σημαίνει ότι οι φορολογικές διοικήσεις θα εφαρμόζουν τα πρότυπα με διαφορετικούς τρόπους.⁷⁷

Σύμφωνα με τον Okafor (2021) πρέπει να διερωτηθούμε αν η καθοδήγηση που προτείνει ο ΟΟΣΑ αποτελεί μια πραγματική απάντηση στην κινητικότητα και τη δυνατότητα ανταλλαγής των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων μεταξύ των μερών ενός ομίλου.⁷⁸

Στην εν λόγω εργασία θα αναλύσουμε δύο από τους πέντε τύπους χρηματοοικονομικών συναλλαγών που αναφέρονται στην έκθεση του ΟΟΣΑ και συγκεκριμένα τα ενδοομιλικά δάνεια και την συγκέντρωση ρευστότητας (cash pooling).

4.3 Ακριβής οριοθέτηση της πραγματικής συναλλαγής

Ενδέχεται η ισορροπία μεταξύ της χρηματοδότησης με δανειακά και ίδια κεφάλαια μιας δανειζόμενης οντότητας που αποτελεί μέρος ενός ομίλου επιχειρήσεων να διαφέρει από εκείνη που θα υπήρχε αν επρόκειτο για μια ανεξάρτητη οντότητα που λειτουργεί κάτω από παρόμοιες συνθήκες. Η πληρωμή τόκων σε δάνεια μπορεί όχι μόνο να μετατοπίσει το κέρδος στη δικαιοδοσία του δικαιούχου, αλλά συνήθως εκπίπτει από τη φορολογική βάση του πληρωτή, αφήνοντας ένα μικρότερο φορολογητέο εισόδημα στη χώρα του.⁷⁹

Στο άρθρο 9 παράγραφος 3 της πρότυπης φορολογικής σύμβασης του ΟΟΣΑ αναφέρεται ότι πρέπει να καθοριστούν 2 παράγοντες : α) αν το επιτόκιο που προβλέπεται σε μια σύμβαση δανείου είναι ένα επιτόκιο που συνάδει με την αρχή των ίσων αποστάσεων και

⁷⁷ White, J. (2020). The OECD releases final TP guidance on financial transactions. *International Tax Review*.

⁷⁸ Okafor, C. (2021). Intra-Group Loan Under the 2020 OECD Guidelines: When the Arm's Length Defies Accuracy in Measurement, We May Look for a Formula. *The Gravitas Review of Business & Property Law*, 12(1), 103-114.

⁷⁹ Grondona, V. (2019). TRANSFER PRICING: CONCEPTS AND PRACTICES OF THE “SIXTH METHOD” IN TRANSFER PRICING1. *Perspectives from the Global South*, 53.

β) αν ένα εκ πρώτης όψεως δάνειο μπορεί να θεωρηθεί ως δάνειο ή θα πρέπει να θεωρηθεί ως κάποιο άλλο είδος πληρωμής, παραδείγματος χάριν εισφορά στο μετοχικό κεφάλαιο.⁸⁰

Η υπερβολική χρηματοδότηση μέσω χρέους ήταν πάντα στο στόχαστρο των φορολογικών αρχών προκειμένου να προστατεύσουν τη φορολογική βάση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να χρηματοδοτούν τις δραστηριότητές τους με δανειακά κεφάλαια ή μετοχές, καθεμία από τις οποίες υπόκειται σε διαφορετική φορολογική μεταχείριση και αυτό έχει ως αποτέλεσμα, από φορολογική άποψη η χρηματοδότηση με δανειακά κεφάλαια να καθίσταται πιο επωφελής σε σχέση με τα ίδια κεφάλαια.⁸¹

Παρόλο που η παρούσα καθοδήγηση απεικονίζει μια προσέγγιση της ακριβούς οριοθέτησης της πραγματικής συναλλαγής για τον προσδιορισμό του ποσού του χρέους που πρέπει να τιμολογηθεί, αναγνωρίζεται ότι μπορούν να υιοθετηθούν άλλες προσεγγίσεις για την διευθέτηση του ζητήματος του ισοζυγίου της χρηματοδότησης μιας οντότητας με δανειακά και ίδια κεφάλαια σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία πριν από την τιμολόγηση των τόκων του χρέους που προσδιορίζεται με αυτόν τον τρόπο. Οι προσεγγίσεις αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν ανάλυση πολλαπλών παραγόντων, των χαρακτηριστικών του μέσου και του εκδότη.⁸²

Κατά συνέπεια, οι οδηγίες του ΟΟΣΑ δεν έχουν ως στόχο να εμποδίσουν τις χώρες να εφαρμόζουν προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση της ισορροπίας της χρηματοδότησης μιας οντότητας από δανειακά και ίδια κεφάλαια και της δυνατότητας έκπτωσης των τόκων στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας, ούτε επιδιώκουν να επιβάλουν την ακριβή οριοθέτηση ως τη μόνη προσέγγιση για τον προσδιορισμό του κατά πόσον το υποτιθέμενο χρέος πρέπει να θεωρείται χρέος. Αυτό όμως θα εξακολουθήσει να αποτελεί πεδίο πιθανής διπλής φορολόγησης, εάν οι χώρες έχουν διαφορετικές απόψεις, χωρίς προσφυγή σε λύση βάσει των συμφωνιών αποφυγής διπλής φορολογίας.⁸³

⁸⁰ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

⁸¹ Savva, C., & Ioannou, D. (2020). OECD FT Report: A potential solution to excessive debt financing. *International Tax Review*.

⁸² OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

⁸³ Νιφορόπουλος Κων. & Ντρούκας Κων. Ενδοομιλικές Συναλλαγές Transfer Pricing Πλήρης Οδηγός, Α τόμος, 2022

Αν και κάποιες χώρες ενδέχεται να έχουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 9 για τον προσδιορισμό του ισοζυγίου της χρηματοδότησης από δάνεια και ίδια κεφάλαια μιας οντότητας εντός ενός ομίλου πολυεθνικών επιχειρήσεων, σκοπός του ΟΟΣΑ είναι να παράσχει καθοδήγηση για τις χώρες που χρησιμοποιούν την ακριβή οριοθέτηση για να προσδιορίσουν εάν ένα υποτιθέμενο δάνειο θα πρέπει να θεωρείται δάνειο για φορολογικούς σκοπούς ή θα πρέπει να θεωρείται ως κάποιο άλλο είδος πληρωμής.⁸⁴

Για την ορθή και ακριβή οριοθέτηση μιας προκαταβολής κεφαλαίων, τα ακόλουθα οικονομικά χαρακτηριστικά αποτελούν χρήσιμους δείκτες, ανάλογα με τις συνθήκες και τα γεγονότα:

- η παρουσία ή η απουσία καθορισμένης ημερομηνίας αποπληρωμής
- η υποχρέωση καταβολής τόκων
- το δικαίωμα επιβολής της καταβολής του κεφαλαίου και των τόκων
- το καθεστώς του χρηματοδότη σε σύγκριση με τους τακτικούς εταιρικούς πιστωτές
- η ύπαρξη οικονομικών όρων και εξασφαλίσεων
- η πηγή των πληρωμών τόκων
- η ικανότητα του αποδέκτη των κεφαλαίων να λάβει δάνεια από μη συνδεδεμένα πιστωτικά ιδρύματα
- ο βαθμός στον οποίο η προκαταβολή χρησιμοποιείται για την απόκτηση κεφαλαιουχικών στοιχείων ενεργητικού
- η αποτυχία του υποτιθέμενου οφειλέτη να αποπληρώσει στην ημερομηνία λήξης ή να ζητήσει αναβολή.⁸⁵

Οι ιδιάζουσες περιγραφές που αποδίδονται στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές δεν περιορίζουν την ανάλυση των τιμών μεταβίβασης. Κάθε περίπτωση πρέπει να εξετάζεται επί της ουσίας και η ακριβής οριοθέτηση της πραγματικής συναλλαγής θα προηγείται κάθε προσπάθειας τιμολόγησης.⁸⁶

⁸⁴ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

⁸⁵ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

⁸⁶ Νιφορόπουλος Κων. & Ντρούκας Κων. Ενδοομιλικές Συναλλαγές Transfer Pricing Πλήρης Οδηγός, Α τόμος, 2022

Για την καλύτερη κατανόηση των παραπάνω παρατίθεται ένα παράδειγμα. Θεωρήστε μια κατάσταση στην οποία η Εταιρεία Α, μέλος ενός πολυεθνικού ομίλου επιχειρήσεων, χρειάζεται πρόσθετη χρηματοδότηση για τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες. Σε αυτό το σενάριο, η Εταιρεία Α λαμβάνει προκαταβολή κεφαλαίων από τη συνδεδεμένη Εταιρεία Β, η οποία εκφράζεται ως δάνειο με διάρκεια 10 ετών. Ας υποθέσουμε ότι υπό το πρίσμα όλων των καλόπιστων οικονομικών προβλέψεων της Εταιρείας Α για τα επόμενα 10 έτη, είναι σαφές ότι η Εταιρεία Α δεν θα είναι σε θέση να αποπληρώσει ένα δάνειο τέτοιου ύψους. Λαμβάνοντας υπόψη τα γεγονότα και τις περιστάσεις, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ένα μη συνδεδεμένο μέρος δεν θα ήταν πρόθυμο να χορηγήσει ένα τέτοιο δάνειο στην Εταιρεία Α λόγω της αδυναμίας της να αποπληρώσει την προκαταβολή. Κατά συνέπεια, το επακριβώς οριοθετημένο ποσό του δανείου της εταιρείας Β προς την εταιρεία Α για τους σκοπούς της ενδοομιλικής τιμολόγησης θα ήταν συνάρτηση του μέγιστου ποσού που ένας μη συνδεδεμένος δανειστής θα ήταν πρόθυμος να προκαταβάλει στην εταιρεία Α και του μέγιστου ποσού που ένας μη συνδεδεμένος δανειολήπτης υπό συγκρίσιμες συνθήκες θα ήταν πρόθυμος να δανειστεί από την εταιρεία Β, συμπεριλαμβανομένων των δυνατοτήτων μη δανεισμού ή μη δανειοδότησης οποιουδήποτε ποσού. Ως αποτέλεσμα, το υπόλοιπο της προκαταβολής της Εταιρείας Β προς την Εταιρεία Α δεν θα οριοθετηθεί ως δάνειο για τους σκοπούς του προσδιορισμού του ποσού των τόκων που η Εταιρεία Α θα πλήρωνε υπό συνθήκες αγοράς.⁸⁷

4.4 Προσδιορισμός των εμπορικών ή οικονομικών σχέσεων

Για τον προσδιορισμό των όρων ανταγωνισμού των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, ισχύουν οι ίδιες αρχές που εφαρμόζονται για κάθε άλλη ελεγχόμενη συναλλαγή. Πιο συγκεκριμένα, η ακριβής οριοθέτηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών απαιτεί ανάλυση των παραγόντων που επηρεάζουν την απόδοση των επιχειρήσεων του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται ο όμιλος πολυεθνικών επιχειρήσεων. Επειδή υπάρχουν διαφορές μεταξύ των βιομηχανικών κλάδων, παράγοντες όπως το συγκεκριμένο σημείο ενός οικονομικού, επιχειρηματικού ή προϊόντικού κύκλου, η επίδραση των κυβερνητικών κανονισμών ή η διαθεσιμότητα των χρηματοοικονομικών πόρων σε έναν δεδομένο κλάδο

⁸⁷ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

αποτελούν σχετικά χαρακτηριστικά που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την ακριβή οριοθέτηση της ελεγχόμενης συναλλαγής. Η εξέταση αυτή θα λάβει υπόψη το γεγονός ότι οι όμιλοι πολυεθνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς τομείς μπορεί να απαιτούν διαφορετικά ποσά και είδη χρηματοδότησης λόγω διαφορετικών επιπέδων έντασης κεφαλαίου μεταξύ των κλάδων, ή μπορεί να απαιτούν διαφορετικά επίπεδα βραχυπρόθεσμων ταμειακών υπολοίπων λόγω διαφορετικών εμπορικών αναγκών μεταξύ των κλάδων.⁸⁸

Επιπλέον, η διαδικασία ακριβούς οριοθέτησης της πραγματικής συναλλαγής απαιτεί και την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο ένας όμιλος πολυεθνικών επιχειρήσεων ανταποκρίνεται στους εν λόγω παράγοντες που έχουν προσδιοριστεί. Οι πολιτικές του ομίλου μπορούν να παρέχουν πληροφορίες για την ακριβή οριοθέτηση της πραγματικής συναλλαγής μέσω της εξέτασης του τρόπου με τον οποίο ο όμιλος ιεραρχεί τις χρηματοδοτικές ανάγκες μεταξύ των διαφόρων έργων, της στρατηγικής σημασίας μιας συγκεκριμένης εταιρείας εντός του ομίλου πολυεθνικών, του κατά πόσον ο όμιλος στοχεύει σε συγκεκριμένη πιστοληπτική διαβάθμιση ή λόγο χρέους προς ίδια κεφάλαια ή του κατά πόσον ο όμιλος πολυεθνικών υιοθετεί διαφορετική στρατηγική χρηματοδότησης από εκείνη που παρατηρείται στον κλάδο του.⁸⁹

Ο ΟΟΣΑ προτείνει πως η ακριβής οριοθέτηση της πραγματικής συναλλαγής θα πρέπει να αρχίζει με τον ενδελεχή προσδιορισμό των οικονομικά συναφών χαρακτηριστικών της συναλλαγής. Τα χαρακτηριστικά αυτά συμπεριλαμβάνουν : α) την εξέταση των συμβατικών όρων της συναλλαγής και των λειτουργιών που εκτελούνται, β) τα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται και τους κινδύνους που αναλαμβάνονται, γ) τα χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών μέσων, δ) τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν και ε) τις επιχειρηματικές στρατηγικές που ακολουθούν τα μέρη.⁹⁰

Όπως συμβαίνει και με την ανάλυση οποιασδήποτε άλλης συναλλαγής μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων, κατά την εφαρμογή της αρχής των ίσων αποστάσεων, σε μια χρηματοοικονομική συναλλαγή είναι απαραίτητο να εξεταστούν οι όροι που θα είχαν συμφωνήσει ανεξάρτητα μέρη σε παρόμοιες συνθήκες. Ανεξάρτητες επιχειρήσεις, όταν

⁸⁸ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

⁸⁹ Νιφορόπουλος Κων. & Ντρούκας Κων. Ενδοομιλικές Συναλλαγές Transfer Pricing Πλήρης Οδηγός, Α τόμος, 2022

⁹⁰ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

εξετάζουν αν θα προβούν σε μια συγκεκριμένη χρηματοοικονομική συναλλαγή, θα εξετάσουν όλες τις άλλες ρεαλιστικά διαθέσιμες επιλογές τους και θα προβούν στη συναλλαγή μόνο εάν δεν βλέπουν καμία εναλλακτική λύση που να προσφέρει σαφώς πιο ελκυστική ευκαιρία για την επίτευξη των εμπορικών τους στόχων.⁹¹

Σε ένα ιδεατό σενάριο, η ανάλυση συγκρισιμότητας όπως αναφέρθηκε και στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας θα επέτρεπε τον εντοπισμό χρηματοοικονομικών συναλλαγών μεταξύ ανεξάρτητων μερών που θα ταίριαζαν απόλυτα με την ελεγχόμενη συναλλαγή. Εξαιτίας των πολλών μεταβλητών που εμπλέκονται, είναι πιθανό ότι τα πιθανά συγκριτικά στοιχεία θα διαφέρουν από την εξεταζόμενη συναλλαγή. Όταν υπάρχουν διαφορές μεταξύ της εξεταζόμενης συναλλαγής και οποιουδήποτε προτεινόμενου συγκρίσιμου, θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον οι διαφορές αυτές θα έχουν ουσιώδη αντίκτυπο στην τιμή. Εάν υφίσταται αυτό, είναι δυνατόν, όπου χρειάζεται, να γίνουν προσαρμογές συγκρισιμότητας για να βελτιωθεί η αξιοπιστία ενός συγκρίσιμου.⁹²

4.5 Ενδοομιλικά Δάνεια (Intra-Group Loans)

Μία από τις κύριες χρηματοοικονομικές συναλλαγές μεταξύ των οντοτήτων του ομίλου πολυεθνικών επιχειρήσεων είναι τα ενδοομιλικά δάνεια.⁹³ Αφού προηγήθηκε αναφορά στην ακριβή οριοθέτηση της συναλλαγής, θα παραθέσουμε τις γενικές εκτιμήσεις για την εφαρμογή της τιμολόγησης των ενδοομιλικών δανείων και τις διάφορες προσεγγίσεις για τον προσδιορισμό του επιτοκίου σύμφωνα με την αρχή των ίσων αποστάσεων. Το επιτόκιο μεταξύ ίσων αποστάσεων μπορεί να προσδιοριστεί με βάση την εκτιμώμενη πιστοληπτική ικανότητα της δανειζόμενης πολυεθνικής επιχείρησης ή την πιστοληπτική ικανότητα της έκδοσης, λαμβάνοντας υπόψη τους όρους και τις προϋποθέσεις του δανείου. Στις επόμενες παραγράφους της παρούσης εργασίας παρουσιάζονται οι διάφορες προσεγγίσεις για την

⁹¹ Νιφορόπουλος Κων. & Ντρούκας Κων. Ενδοομιλικές Συναλλαγές Transfer Pricing Πλήρης Οδηγός, Α τόμος, 2022

⁹² OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

⁹³ Clive Jie-A-Joen, Monique van Herksen, and Fan Bai of Simmons & Simmons in Part 1 of a 2-part series discuss their take on the final OECD guidance on the transfer pricing aspects of financial transactions (Chapter X) that was issued on Feb.11, 2020.

τιμολόγηση των ενδοομικών δανείων που προτείνει ο ΟΟΣΑ. Η επιλογή βέβαια της καταλληλότερης μεθόδου εξαρτάται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε συναλλαγής.⁹⁴

- **Μέθοδος συγκρίσιμων μη ελεγχόμενων τιμών (CUP)**

Εφόσον οριοθετηθεί η πραγματική συναλλαγή και έχουν ληφθεί υπόψη οι όροι και οι προϋποθέσεις του δανείου, τότε μπορούν να αναζητηθούν τα επιτόκια σύμφωνα με την αρχή των ίσων αποστάσεων αφού εξεταστεί η πιστοληπτική διαβάθμιση του δανειολήπτη και της συγκεκριμένης έκδοσης.

Η ύπαρξη αγορών δανεισμού και δανειοδότησης χρημάτων και η συχνότητα αυτών των συναλλαγών μεταξύ ανεξάρτητων δανειοληπτών και δανειστών, σε συνδυασμό με την ευκολία εύρεσης πληροφοριών και αναλύσεων αυτών των αγορών καθιστά ευκολότερη την εφαρμογή της μεθόδου CUP έναντι των υπολοίπων μεθόδων. Οι διαθέσιμες πληροφορίες συχνά περιλαμβάνουν τα χαρακτηριστικά του δανείου και την πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη ή την αξιολόγηση της συγκεκριμένης έκδοσης. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως οι μεγάλες ημερομηνίες λήξης, η απουσία εγγυήσεων, η υποκατάσταση ή η εφαρμογή του δανείου σε ένα επικίνδυνο έργο, τείνουν να αυξάνουν το επιτόκιο γιατί αυξάνουν τον κίνδυνο του δανειστή ενώ οι ισχυρές εξασφαλίσεις, η εγγύηση υψηλής ποιότητας ή οι περιορισμοί στη μελλοντική συμπεριφορά του δανειολήπτη, τείνουν να οδηγούν σε χαμηλότερο επιτόκιο γιατί περιορίζουν τον κίνδυνο του δανειστή.⁹⁵

Το επιτόκιο ανάμεσα σε δύο ανεξάρτητες επιχειρήσεις για ένα δάνειο μπορεί να συγκριθεί με τα δημόσια στοιχεία για άλλους δανειολήπτες οι οποίοι παρουσιάζουν την ίδια πιστοληπτική διαβάθμιση για δάνεια με παρόμοιους όρους και προϋποθέσεις. Λόγω της όξυνσης του ανταγωνισμού στις αγορές δανεισμού θα ανέμενε κανείς πως, δεδομένων των χαρακτηριστικών του δανείου και του δανειολήπτη, θα υπήρχε ένα ενιαίο επιτόκιο δανειοληψίας και δανειοδότησης. Ωστόσο, κάτι τέτοιο στην πράξη είναι αδύνατο αν και ο

⁹⁴ Νιφορόπουλος Κων. & Ντρούκας Κων. Ενδοομικές Συναλλαγές Transfer Pricing Πλήρης Οδηγός, Α τόμος, 2022

⁹⁵ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

ανταγωνισμός και η διαθεσιμότητα των πληροφοριών τείνουν να μειώνουν το εύρος των επιτοκίων.⁹⁶

Στα εμπορικά δάνεια, όταν ένα μέλος ενός ομίλου πολυεθνικών επιχειρήσεων δανείζεται από ανεξάρτητο δανειστή και εφόσον όλες οι άλλες οικονομικές συνθήκες είναι παρόμοιες, τότε ένα δάνειο προς μέλος διαφορετικού ομίλου πολυεθνικών επιχειρήσεων θα μπορούσε να αποτελέσει έγκυρο συγκρίσιμο στοιχείο.⁹⁷

Τα επιτόκια σύμφωνα με την αρχή των ίσων αποστάσεων μπορούν επίσης να βασίζονται στην απόδοση ρεαλιστικών εναλλακτικών συναλλαγών με συγκρίσιμα οικονομικά χαρακτηριστικά. Ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε συναλλαγής εναλλακτικές λύσεις σε σχέση με τα ενδοομιλικά δάνεια θα μπορούσαν να είναι, για παράδειγμα, οι εκδόσεις ομολόγων, τα δάνεια που είναι ανεξέλεγκτες συναλλαγές, οι καταθέσεις, τα μετατρέψιμα χρεόγραφα, τα εμπορικά έγγραφα κ.λπ. Επίσης θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η πιθανότητα ενός εσωτερικού CUP. Θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη συγκρίσιμες συναλλαγές δανείων μεταξύ ενός μέλους του ομίλου πολυεθνικών επιχειρήσεων και ανεξάρτητων επιχειρήσεων. Ωστόσο, χωρίς τη διενέργεια προσαρμογών συγκρισιμότητας, η εφαρμογή του μέσου επιτοκίου που καταβάλλει ο όμιλος για τα εξωτερικά του χρέη δεν θα μπορεί να θεωρηθεί από μόνο του ως εσωτερικό CUP.⁹⁸

● Έξοδα και χρεώσεις δανείων

Κατά την τιμολόγηση σύμφωνα με την αρχή των ίσων αποστάσεων οι ανεξάρτητοι εμπορικοί δανειστές χρεώνουν έξοδα ως μέρος των όρων και προϋποθέσεων του δανείου, για παράδειγμα έξοδα διακανονισμού ή δέσμευσης. Εάν τέτοιες χρεώσεις εμφανίζονται σε δάνειο μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων, θα πρέπει να αξιολογούνται με τον ίδιο τρόπο όπως κάθε άλλη ενδοομιλική συναλλαγή. Ωστόσο, οι κατευθυντήριες γραμμές επισημαίνουν ότι οι ανεξάρτητοι δανειστές μπορεί να επιβαρύνονται με έξοδα σχετικά με την άντληση κεφαλαίων

⁹⁶ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

⁹⁷ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

⁹⁸ Νιφορόπουλος Κων. & Ντρούκας Κων. Ενδοομιλικές Συναλλαγές Transfer Pricing Πλήρης Οδηγός, Α τόμος, 2022

και την τήρηση των κανονιστικών απαιτήσεων, τα οποία όμως οι οντότητες ενός ομίλου δεν μπορούν να επιβαρύνονται.⁹⁹

- **Κόστος κεφαλαίων**

Εξαιτίας της έλλειψης συγκρίσιμων ελεγχόμενων συναλλαγών, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η τιμολόγηση των ενδοομιλικών δανείων χρησιμοποιείται σαν εναλλακτική λύση το κόστος κεφαλαίων. Το κόστος κεφαλαίων είναι το κόστος που επωμίζεται ο δανειστής για τα κεφάλαια που δανείζει. Σε αυτό θα προστίθενται τα έξοδα διευθέτησης του δανείου και τα σχετικά έξοδα εξυπηρέτησης του δανείου, ένα ασφάλιστρο κινδύνου που αντανakλά διάφορους οικονομικούς παράγοντες, συν ένα περιθώριο κέρδους.¹⁰⁰

Είναι σημαντικό να προσεγγίζεται το κόστος των κεφαλαίων του δανειστή συγκριτικά με τους υπόλοιπους δανειστές που δραστηριοποιούνται στην αγορά γιατί σε πολλές περιπτώσεις αυτό διαφέρει. Έτσι, ο δανειστής δεν μπορεί απλώς να χρεώνει με βάση το κόστος των κεφαλαίων του, ιδίως εάν υπάρχει πιθανός ανταγωνιστής που μπορεί να αποκτήσει κεφάλαια φθηνότερα. Σε συνθήκες ανταγωνισμού μπορεί ένας δανειστής να τιμολογήσει με χαμηλότερο επιτόκιο με σκοπό να κερδίσει επιχειρήσεις. Για αυτόν το λόγο οι δανειστές προσπαθούν να ελαχιστοποιούν το κόστος άντλησης κεφαλαίων για την χορήγηση δανείων. Οι δανειολήπτες με την σειρά τους πρέπει να εξετάζουν όλες τις επιλογές που έχουν στην διάθεση τους γιατί επιλέγοντας μία συναλλαγή έναντι μίας άλλης μπορεί να πετύχουν χρηματοδότηση με ευνοϊκότερους όρους. Η προσέγγιση που περιγράφεται παραπάνω μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το δάνειο δανείζεται από μη συνδεδεμένο μέρος και θα περάσει μέσω μιας ή περισσότερων συνδεδεμένων ενδιάμεσων εταιρειών στον τελικό δανειολήπτη.¹⁰¹

⁹⁹ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

¹⁰⁰ Νιφορόπουλος Κων. & Ντρούκας Κων. Ενδοομιλικές Συναλλαγές Transfer Pricing Πλήρης Οδηγός, Ά τόμος, 2022

¹⁰¹ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

- **Συμβάσεις ανταλλαγής πιστωτικής αθέτησης**

Αναλυτική καθοδήγηση παρέχεται σχετικά με τη χρήση συμβάσεων ανταλλαγής πιστωτικής αθέτησης (CDS) για την τιμολόγηση ενδοομικών δανείων. Οι συμβάσεις ανταλλαγής πιστωτικής αθέτησης αντικατοπτρίζουν τον πιστωτικό κίνδυνο που συνδέεται με ένα υποκείμενο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι πληροφορίες αναφορικά με το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο δεν είναι επαρκείς και δεν μπορεί να εφαρμοστεί η μέθοδος CUP, οι φορολογούμενοι και οι φορολογικές αρχές μπορούν να χρησιμοποιούν τα περιθώρια των συμβάσεων ανταλλαγής πιστωτικής αθέτησης για τον υπολογισμό του ασφαλίστρου κινδύνου που συνδέεται με τα ενδοομικά δάνεια.¹⁰²

Οι συμβάσεις αντιστάθμισης κινδύνου αθέτησης υπόκεινται σε υψηλό βαθμό μεταβλητότητας γιατί είναι ουσιαστικά χρηματοπιστωτικά μέσα που χρησιμοποιούνται ως αντικείμενο διαπραγμάτευσης στην αγορά. Η ύπαρξη της μεταβλητότητας αυτής έχει ουσιαστικό ρόλο γιατί μειώνει την αξιοπιστία των συμβάσεων ανταλλαγής κινδύνου αθέτησης όσον αφορά την χρήση τους για την μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου μιας επένδυσης. Αυτό συμβαίνει γιατί τα περιθώρια πιστωτικής αθέτησης αντανακλούν εκτός από τον κίνδυνο αθέτησης και άλλους μη σχετικούς παράγοντες όπως η ρευστότητα των συμβάσεων ανταλλαγής πιστωτικής αθέτησης ή ο όγκος των συμβάσεων που έχουν αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης.¹⁰³

Κατά συνέπεια, η χρήση των συμβάσεων ανταλλαγής πιστωτικής αθέτησης για την προσέγγιση του ασφαλίστρου κινδύνου που σχετίζεται με τα ενδοομικά δάνεια χρήζει προσεκτικής και λεπτομερής εξέτασης των προαναφερθέντων περιστάσεων για την επίτευξη ενός επιτοκίου μεταξύ ίσων αποστάσεων.¹⁰⁴

¹⁰² OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

¹⁰³ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

¹⁰⁴ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

● Οικονομική μοντελοποίηση

Υπάρχουν κλάδοι που χρησιμοποιούν οικονομικά μοντέλα για την τιμολόγηση των ενδοομιλικών δανείων με την κατασκευή ενός επιτοκίου ως υποκατάστατο ενός επιτοκίου μεταξύ ίσων αποστάσεων.

Τα οικονομικά υποδείγματα υπολογίζουν ένα επιτόκιο μέσω ενός συνδυασμού ενός επιτοκίου χωρίς κίνδυνο και ενός αριθμού ασφαλιστρών που σχετίζονται με διάφορες πτυχές του δανείου π.χ. κίνδυνος αθέτησης, κίνδυνος ρευστότητας, αναμενόμενος πληθωρισμός ή διάρκεια και κάποιες φορές περιλαμβάνουν στοιχεία για την αντιστάθμιση των λειτουργικών εξόδων του δανειστή. Τέτοια μοντέλα μπορούν να εξεταστούν σε περίπτωση που δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος CUP.¹⁰⁵

Όσον αφορά την αξιοπιστία των οικονομικών υποδειγμάτων είναι σημαντικό να αναφερθεί πως τα αποτελέσματα τους εξαρτώνται από τις παραμέτρους που λαμβάνονται υπόψη και τις υιοθετούμενες παραδοχές και δεν αντιπροσωπεύουν πραγματικές συναλλαγές μεταξύ ανεξάρτητων μερών και ότι, ως εκ τούτου, είναι πιθανό να απαιτούνται προσαρμογές συγκρισιμότητας. Όμως, όταν δεν μπορούν να προσδιοριστούν αξιόπιστες συγκρίσιμες μη ελεγχόμενες συναλλαγές, τα οικονομικά υποδείγματα είναι χρήσιμα για τον προσδιορισμό της τιμής μεταξύ ίσων αποστάσεων για τα ενδοομιλικά δάνεια.¹⁰⁶

● Γνώμες τραπεζών

Κάποιες φορές οι φορολογούμενοι προσκομίζουν γνωμοδοτήσεις από ανεξάρτητες τράπεζες που αναφέρουν το επιτόκιο ενός συγκρίσιμου δανείου που θα χορηγούσε η τράπεζα στην συγκεκριμένη επιχείρηση για να αποδείξουν το επιτόκιο ενός ενδοομιλικού δανείου σύμφωνα με την αρχή των ίσων αποστάσεων. Οι οδηγίες του ΟΟΣΑ απορρίπτουν την μέθοδο των εξωτερικών τραπεζικών γνωμοδοτήσεων καθώς αυτές οι άτυπες επιστολές δεν αποτελούν πραγματική προσφορά δανείου και συνεπώς δεν μπορούν να θεωρηθούν

¹⁰⁵ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

¹⁰⁶ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

συγκρίσιμες με πραγματικές συναλλαγές.¹⁰⁷ Έτσι η πρακτική αυτή θα απέκλινε από την αρχή των ίσων αποστάσεων γιατί δεν θα βασίζονταν στην σύγκριση ανάμεσα σε πραγματικές συναλλαγές.¹⁰⁸

Σε συνδυασμό με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω οι Clive Jie-A-Joen et al (2020) στην μελέτη τους αναφέρουν πως όπως αναμένεται, είναι σημαντικό να οριοθετηθεί με ακρίβεια κάθε χρηματοοικονομική συναλλαγή εντός του ομίλου. Αναμένουν ότι οι φορολογικές διοικήσεις θα δώσουν αυξημένη προσοχή στο κατά πόσον οι όροι και οι προϋποθέσεις των ενδοομιλικών δανείων είναι σύμφωνοι με την αρχή των ίσων αποστάσεων, εξετάζοντας, για παράδειγμα, τις πολιτικές και πρακτικές εξωτερικής χρηματοδότησης του ομίλου πολυεθνικών επιχειρήσεων.¹⁰⁹

4.6 Δομή και κατηγοριοποίηση του μηχανισμού συγκέντρωσης ρευστότητας (Cash pooling)

Οι ρυθμίσεις συγκέντρωσης ρευστότητας αποτελούν αντικείμενο αυξημένου ελέγχου από τις φορολογικές αρχές και, ως εκ τούτου, η καθοδήγηση του ΟΟΣΑ σε αυτόν τον τομέα είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτη¹¹⁰

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις προτιμούν να χρησιμοποιούν το cash pooling ,ώστε να επιτύχουν την βέλτιστη διαχείριση και συγκέντρωση μετρητών, είτε φυσικά είτε νοητά, σε διάφορους ξεχωριστούς τραπεζικούς λογαριασμούς. Η μέθοδος συγκέντρωσης ρευστότητας αφορά την διαχείριση χρηματικών διαθεσίμων ενός πολυεθνικού ομίλου. Με την μέθοδο αυτή αποφεύγεται ο δανεισμός των συνδεδεμένων επιχειρήσεων από τρίτες οντότητες την στιγμή που υπάρχουν θυγατρικές επιχειρήσεις που διαθέτουν πλεόνασμα χρηματικών

¹⁰⁷ EY (2020)- OECD releases final transfer pricing guidance on financial transactions

¹⁰⁸ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

¹⁰⁹ Clive Jie-A-Joen, Monique van Herksen, and Fan Bai of Simmons & Simmons in Part 1 of a 2-part series discuss their take on the final OECD guidance on the transfer pricing aspects of financial transactions (Chapter X) that was issued on Feb.11, 2020

¹¹⁰ Deloitte 2022

διαθεσίμων. Έτσι τα συνδεδεμένα μέρη διαπραγματεύονται με καλύτερα επιτόκια συγκριτικά με τρίτες τράπεζες.¹¹¹

Ανάλογα με την χρήση ενός cash pooling, αυτό μπορεί να συμβάλλει στην καλύτερη διαχείριση της ρευστότητας, γεγονός που σηματοδοτεί αυξημένες αποδόσεις στα συγκεντρωτικά υπόλοιπα μετρητών και μείωση εξάρτησης από εξωτερικό δανεισμό. Παράλληλα η μείωση του κόστους των τραπεζικών συναλλαγών σε συνδυασμό με την εξάλειψη του τραπεζικού περιθωρίου που ενσωματώνεται στους πληρωτέους και εισπρακτέους τόκους για τα χρεωστικά και πιστωτικά υπόλοιπα λογαριασμών μπορεί να συμβάλλει στην μείωση του κόστους χρηματοδότησης. Τονίζεται ότι η συμφωνία cash pooling θα πρέπει να ωφελεί όλα τα μέλη, λαμβάνοντας υπόψη τις ρεαλιστικά διαθέσιμες εναλλακτικές λύσεις (π.χ. άλλες πηγές χρηματοδότησης). Τα δυνητικά οφέλη που λαμβάνουν τα μέλη του cash pooling περιλαμβάνουν καλύτερα επιτόκια, συνεχή πρόσβαση σε ρευστότητα και μικρότερη έκθεση με μια ξένη τράπεζα.¹¹²

Στο παρόν κεφάλαιο η έννοια της συγκέντρωσης ρευστότητας έχει να κάνει με την κατάλληλη διαχείριση της ρευστότητας που αποσκοπεί στην συγκέντρωση ταμειακών υπολοίπων. Οι συμφωνίες που αφορούν την συγκέντρωση μετρητών περιλαμβάνουν ελεγχόμενες και μη ελεγχόμενες συναλλαγές. Για παράδειγμα συνηθίζεται τα μέλη ενός ομίλου πολυεθνικών επιχειρήσεων να συνάπτουν σύμβαση με μία μη συνδεδεμένη τράπεζα ώστε να τους παρέχει τέτοιες υπηρεσίες με αντάλλαγμα κάθε μέλος να ανοίγει τραπεζικό λογαριασμό στην συγκεκριμένη τράπεζα.¹¹³

Αν και υπάρχουν δύο βασικοί τύποι συμφωνιών συγκέντρωσης ρευστότητας, η φυσική και η πλασματική, μπορούν να διαμορφωθούν και άλλες παραλλαγές και συνδυασμοί για την κάλυψη συγκεκριμένων επιχειρηματικών αναγκών. Για παράδειγμα, μπορεί να τηρείται ένας αριθμός φυσικών "δεξαμενών", μία για κάθε νόμισμα στο οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση, μαζί με μια πλασματική "δεξαμενή" που συνδυάζει αυτές τις επιμέρους νομισματικές συγκεντρώσεις μετρητών.¹¹⁴

¹¹¹ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

¹¹² OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

¹¹³ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

¹¹⁴ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

● Φυσική & Πλασματική Συγκέντρωση Ρευστότητας

Η φυσική συγκέντρωση ρευστότητας (physical pooling) περιλαμβάνει πραγματικές ροές μετρητών ανάμεσα στον κύριο λογαριασμό (master) και στους λογαριασμούς των θυγατρικών. Συνήθης πρακτική αποτελεί τα υπόλοιπα των μελών της ομάδας να μεταφέρονται σε καθημερινή βάση στον κύριο λογαριασμό που ανήκει στον επικεφαλής (leader). Στην ουσία, οι πλεονασματικοί λογαριασμοί μεταφέρουν το υπόλοιπο στον κύριο λογαριασμό, ο οποίος με την σειρά του χρηματοδοτεί τους ελλειμματικούς. Στην περίπτωση κατά την οποία μετά την προσαρμογή των λογαριασμών των μελών υπάρχει έλλειμμα τότε ο επικεφαλής του cash pooling μπορεί να δανειστεί από την τράπεζα για να καλύψει την καθαρή χρηματοδοτική απαίτηση του cash pooling ενώ στην αντίθετη περίπτωση στην οποία παρουσιάζεται πλεόνασμα μπορεί να το καταθέσει.¹¹⁵

Η πλασματική συγκέντρωση μετρητών (notional pooling) δεν περιλαμβάνει την φυσική μεταφορά κεφαλαίων. Τα διάφορα υπόλοιπα των λογαριασμών των μελών του cash pooling αθροίζονται και η τράπεζα χρεώνει ή καταβάλλει τόκους ανάλογα με το καθαρό υπόλοιπο, είτε σε έναν λογαριασμό που έχει προκαθοριστεί είτε σε όλους τους συμμετέχοντες λογαριασμούς σύμφωνα με έναν προσυμφωνημένο τρόπο.¹¹⁶

4.7 Ακριβής καθορισμός των συναλλαγών συγκέντρωσης ρευστότητας

Η συγκέντρωση ρευστότητας δεν συμβαίνει τακτικά από ανεξάρτητες επιχειρήσεις και ο ακριβής καθορισμός των συναλλαγών συγκέντρωσης μετρητών εξαρτάται από τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης. Έτσι, η εφαρμογή των αρχών της ενδοομιλικής τιμολόγησης θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτική και θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τις ιδιαιτερότητες των μεταφερόμενων υπολοίπων αλλά και τους όρους της εκάστοτε συμφωνίας συνολικά. Το κάθε μέλος του ομίλου ασχέτως της θέσης του (χρεωστική ή πιστωτική)

¹¹⁵ Νιφορόπουλος Κων. & Ντρούκας Κων. Ενδοομιλικές Συναλλαγές Transfer Pricing Πλήρης Οδηγός, Ά τόμος, 2022

¹¹⁶ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022. Chapter X

συμμετέχει στην παροχή ρευστότητας, στο πλαίσιο μιας στρατηγικής που αποσκοπεί στην ωφέλεια όλων των συμμετεχόντων στο cash pooling που αποτελούν αποκλειστικά μέλη του ομίλου της εκάστοτε πολυεθνικής επιχείρησης. Αυτό σημαίνει πως τα μέλη του cash pooling καταθέτουν ή αποσύρουν μετρητά στον ή από τον όμιλο και όχι σε ή από ένα συγκεκριμένο μέλος του ομίλου.¹¹⁷

Ένα σημαντικό όφελος του cash pooling είναι το γεγονός πως οι καταβαλλόμενοι τόκοι μπορεί να μειωθούν και οι εισπραττόμενοι τόκοι να αυξηθούν λόγω του συμψηφισμού των χρεωστικών και των πιστωτικών υπολοίπων.¹¹⁸

Ένα μειονέκτημα της εφαρμογής της μεθόδου παρουσιάζεται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα μέλη ενός ομίλου πολυεθνικών επιχειρήσεων διατηρούν παράλληλα χρεωστικές και πιστωτικές θέσεις οι οποίες λειτουργούν υπό μακροπρόθεσμη ρύθμιση ρευστότητας. Ακόμη, πρακτική δυσκολία αποτελεί η απόφαση για τον χρονικό ορίζοντα αντιμετώπισης ενός υπολοίπου ως cash pooling, προτού αντιμετωπιστεί διαφορετικά. Επίσης, οι φορολογικές διοικήσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα στην συγκέντρωση των αναγκαίων πληροφοριών για την επαλήθευση της θέσης που δηλώνει η φορολογούμενη οντότητα διότι μπορεί να υπόκεινται σε διαφορετικές δικαιοδοσίες, γεγονός που δυσχεραίνει την ανάλυση των ρυθμίσεων συγκέντρωσης μετρητών.¹¹⁹

Όσον αφορά τον προσδιορισμό της αμοιβής του επικεφαλής και των συμμετεχόντων του cash pooling, η ανάλυση της ενδοομιλικής τιμολόγησης πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους οικονομικά σημαντικούς κινδύνους αναφορικά με την συμφωνία του cash pooling. Τέτοιοι κίνδυνοι είναι ο κίνδυνος ρευστότητας και ο πιστωτικός κίνδυνος. Η ανάλυση των κινδύνων αυτών είναι απαραίτητη και θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις χρεωστικές και τις πιστωτικές θέσεις σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, στο πλαίσιο της συμφωνίας του cash pooling. Ο κίνδυνος ρευστότητας σε μια συμφωνία cash pooling προκύπτει από την αναντιστοιχία μεταξύ της λήξης των πιστωτικών και χρεωστικών υπολοίπων των μελών του cash pooling. Ενώ ο πιστωτικός κίνδυνος αναφέρεται στον κίνδυνο ζημίας που προκύπτει από την αδυναμία των

¹¹⁷ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022, Chapter X

¹¹⁸ VAN HERKSEN, M. O. N. I. Q. U. E., JIE-AJoen, C. L. I. V. E., & BAI, F. (2020). INSIGHT: New OECD Guidance on Transfer Pricing Aspects of Financial Transactions—Part 2.

¹¹⁹ Νιφορόπουλος Κων. & Ντρούκας Κων. Ενδοομιλικές Συναλλαγές Transfer Pricing Πλήρης Οδηγός, Ά τόμος, 2022

μελών του cash pooling με χρεωστικές θέσεις να εξοφλήσουν τις αναλήψεις μετρητών τους.¹²⁰

Όπως αναφέρθηκε και στα δάνεια, οι κατευθυντήριες γραμμές απαιτούν ακριβή ανάλυση οριοθέτησης για τη συγκέντρωση ρευστότητας. Αυτό αναπόφευκτα θα οδηγήσει σε ιδιαίτερες προκλήσεις όσον αφορά την απόδειξη του κατάλληλου χαρακτηρισμού των χρεωστικών και πιστωτικών υπολοίπων στο cash pooling με βάση τη διάρκεια των δανείων και των καταθέσεων που παραμένουν ανεξόφλητα, τα πρότυπα καταθέσεων και δανεισμού με την πάροδο του χρόνου και τις συνολικές πολιτικές χρηματοδότησης του ομίλου, καθώς και τον καθορισμό της βάσης για την κατανομή των αποδόσεων στους συμμετέχοντες στο pool.¹²¹

4.8 Προσδιορισμός τιμής της Αρχής των Ίσων Αποστάσεων των συναλλαγών συγκέντρωσης ρευστότητας

Όπως συμβαίνει με πολλούς τύπους χρηματοοικονομικών συναλλαγών, μπορεί να αποδοθούν διαφορετικές προθέσεις και αντιλήψεις στις περιγραφές που αποδίδονται σε συγκεκριμένες συναλλαγές. Κάθε περίπτωση πρέπει να εξετάζεται με βάση τα δικά της πραγματικά περιστατικά και ιδιαιτερότητες και σε κάθε περίπτωση απαιτείται ακριβής καθορισμός των πραγματικών συναλλαγών πριν την λήψη οποιασδήποτε απόφασης σχετικά με την προσέγγιση της ενδοομιλικής τιμολόγησης.¹²²

Η καθοδήγηση του ΟΟΣΑ εξετάζει δύο συστήματα τιμολόγησης για τις συναλλαγές συγκέντρωσης ρευστών διαθεσίμων : την ανταμοιβή του αρχηγού του cash pooling και την ανταμοιβή των μελών.

¹²⁰ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022, Chapter X

¹²¹ BDO, 2020

¹²² OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022, Chapter X

- **Ανταμοιβή της λειτουργίας του επικεφαλής του cash pooling**

Ο επικεφαλής του cash pooling εκτελεί εργασίες συντονισμού και αντιπροσώπευσης, με τον κύριο λογαριασμό να αποτελεί κεντρικό σημείο για την διενέργεια λογιστικών εγγραφών για την επίτευξη των προκαθορισμένων υπολοίπων για τα μέλη του cash pooling. Η ανταμοιβή του επικεφαλής εξαρτάται από τα γεγονότα και τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης, τις εκτελούμενες λειτουργίες, τα χρησιμοποιηθέντα περιουσιακά στοιχεία και τους κινδύνους που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο μιας συμφωνίας. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες προκύπτει ότι ο επικεφαλής ασκεί διαφορετικές δραστηριότητες από τον συντονισμό, την αντιπροσώπευση και τις λειτουργίες του οργανισμού, η τιμολόγηση των συναλλαγών θα ακολουθεί διαφορετικές προσεγγίσεις.¹²³

- **Ανταμοιβή των μελών του cash pooling**

Η αμοιβή των μελών του cash pooling θα υπολογίζεται μέσω του προσδιορισμού των επιτοκίων που ισχύουν για τις χρεωστικές και πιστωτικές θέσεις εντός του pool. Έπειτα τα οφέλη κατανέμονται μεταξύ των μελών αφότου υπολογιστεί η αμοιβή του επικεφαλής. Γενικά, όπως και στην περίπτωση του επικεφαλής, η αμοιβή των μελών εξαρτάται από τις περιστάσεις που λαμβάνουν χώρα και τις ιδιαιτερότητες των συναλλαγών καθώς και από τα χρησιμοποιηθέντα περιουσιακά στοιχεία και τους κινδύνους που λαμβάνουν τα μέλη.¹²⁴

Όλοι οι συμμετέχοντες στο cash pooling αναμένεται να είναι σε καλύτερη θέση από ό,τι αν δεν υπήρχε το cash pooling. Τα οφέλη για τους συμμετέχοντες στο cash pooling μπορεί να έχουν τη μορφή βελτιωμένων επιτοκίων σε χρεωστικές και πιστωτικές θέσεις, αλλά και ποιοτικά οφέλη, όπως η πρόσβαση σε μόνιμη πηγή χρηματοδότησης, η μειωμένη έκθεση στις τράπεζες ή η πρόσβαση σε ρευστότητα που μπορεί να μην είναι διαθέσιμη διαφορετικά.¹²⁵

¹²³ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022, Chapter X

¹²⁴ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022, Chapter X

¹²⁵ EY (2020)- OECD releases final transfer pricing guidance on financial transactions

Ο προσδιορισμός των επιτοκίων μεταξύ ίσων αποστάσεων για τις ενδοομιλικές συναλλαγές της συγκέντρωσης ρευστότητας μπορεί να είναι δύσκολος λόγω της έλλειψης συγκρίσιμων συμφωνιών μεταξύ μη συνδεδεμένων μερών. Σε αυτό το πλαίσιο, οι τραπεζικές συμφωνίες που αφορούν τον επικεφαλή του cash pooling, λαμβάνοντας υπόψη τις λειτουργικές διαφορές μεταξύ τους και τις επιλογές που είναι ρεαλιστικά διαθέσιμες στα μέλη του cash pooling μπορούν να βοηθήσουν στον προσδιορισμό συγκρίσιμων επιτοκίων στην ανάλυση τιμών μεταβίβασης.¹²⁶

4.9 Επιπτώσεις του covid-19 στις ενδοομιλικές συναλλαγές

Αξίζει να αναφερθούμε στην ενότητα αυτή για να αναλύσουμε πως οι ενδοομιλικές συναλλαγές έχουν επηρεαστεί από τον covid-19. Τον Δεκέμβριο του 2020 ο ΟΟΣΑ δημοσίευσε έναν σημαντικό οδηγό σχετικά με το πώς πρέπει να κινηθούν οι φορολογικές διοικήσεις και οι φορολογούμενοι κατά την διαδικασία τεκμηρίωσης των ενδοομιλικών συναλλαγών.

Η έλευση του COVID-19 έφερε σαρωτικές αλλαγές και δημιούργησε προκλήσεις στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον. Σημαντική επιρροή είχε και στην τιμολόγηση ορισμένων συναλλαγών ανάμεσα σε ανεξάρτητες επιχειρήσεις και αύξησε την δυσκολία των αναλύσεων συγκρισιμότητας αφού οι αναλυτές πλέον δεν μπορούσαν να βασιστούν σε ιστορικά δεδομένα. Έτσι, έπρεπε να δοθεί έμφαση σε διαφορετικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση της έλλειψης πληροφοριών, οι οποίες θα πρέπει να εναρμονίζονται με τις αρχές της ενδοομιλικής τιμολόγησης.¹²⁷

Για τον λόγο αυτό δίνεται σημασία σε όλες τις πηγές πληροφοριών αναφορικά με την επίδραση του COVID-19 στις ελεγχόμενες συναλλαγές γιατί μπορεί να επηρεάζουν την ενδοομιλική τιμολόγηση. Οι σημαντικότερες πηγές πληροφοριών που μπορεί να

¹²⁶ OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022, Chapter X

¹²⁷ Ενδοομιλικές συναλλαγές (Transfer Pricing): Οδηγίες από την ΑΑΔΕ για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας Οικονομικές Ειδήσεις, Taxheaven

χρησιμεύσουν στην ανάλυση συγκρισιμότητας εκτιμώντας την επίδραση της πανδημίας στις ελεγχόμενες συναλλαγές είναι οι παρακάτω:¹²⁸

- Τρόπος μεταβολής όγκου πωλήσεων κατά την διάρκεια της πανδημίας, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης εναλλακτικών καναλιών πωλήσεων
- Πληροφορίες αναφορικά με πρόσθετα ή έκτακτα κόστη που επωμίζονται τα μέρη της ελεγχόμενης συναλλαγής
- Η λήψη ή μη κρατικής βοήθειας, προσδιορισμός είδους και λογιστικός χειρισμός αυτής
- Κρατική παρέμβαση σχετικά με την ενδοομιλική τιμολόγηση
- Ύπαρξη ενδιάμεσων οικονομικών καταστάσεων
- Μακροοικονομικά μεγέθη (π.χ. ΑΕΠ)
- Σύγκριση προϋπολογισμένων και πραγματικών μεγεθών κερδοφορίας και πωλήσεων
- Ανάλυση επιπτώσεων στην κερδοφορία σε προηγούμενες περιόδους ύφεσης

Τα οικονομικά αποτελέσματα που θα είχαν προκύψει στο πλαίσιο μίας ελεγχόμενης συναλλαγής αν δεν είχε εμφανιστεί η πανδημία (προϋπολογισμένα) μπορούν να παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες κατά την αξιολόγηση των επιπτώσεων του COVID-19 σε διάφορα οικονομικά μεγέθη και στην ενδοομιλική τιμολόγηση. Προκειμένου να προσδιοριστούν τα παραπάνω θα πρέπει να γίνει μία ανάλυση η οποία θα περιλαμβάνει:¹²⁹

- Ανάλυση κερδών-ζημιών και συσχετισμός αποκλίσεων ανάμεσα στα προϋπολογισμένα και στα πραγματικά με τις επιπτώσεις του COVID-19
- Πληροφορίες για την κερδοφορία αν δεν είχε προκύψει η πανδημία και τους παράγοντες που επηρεάζουν θετικά και αρνητικά τα κέρδη σε μία ελεγχόμενη συναλλαγή.
- Παρατήρηση αύξησης δαπανών ή μείωσης των πωλήσεων στο ελεγχόμενο μέρος στην ελεγχόμενη συναλλαγή.
- Κρατικές παρεμβάσεις που επηρεάζουν το ελεγχόμενο μέρος στην ελεγχόμενη συναλλαγή.

¹²⁸ OECD, Guidance on the transfer pricing implications of the COVID-19 pandemic, 2020

¹²⁹ Goebel, A., & Beeton, D. (2021). OECD sets guidelines for taxpayers on the allocation of losses. *International Tax Review*.

Οι πιο αξιόπιστες πληροφορίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μία ανάλυση συγκρισιμότητας είναι οι πληροφορίες σχετικά με τους όρους των συγκρίσιμων μη ελεγχόμενων συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν κατά την ίδια περίοδο με την ελεγχόμενη συναλλαγή. Ωστόσο, για την περίοδο της πανδημίας θα πρέπει να ληφθούν δεδομένα πριν και κατά τη διάρκεια αυτής και να εξεταστούν σε διαφορετική βάση. Για την εξαγωγή συμπερασμάτων θα πρέπει οι συνθήκες ανάμεσα στην ελεγχόμενη και την ανεξάρτητη επιχείρηση να είναι ίδιες.¹³⁰

Βέβαια, μπορεί να προκύψουν δυσκολίες στον προσδιορισμό των όρων της αγοράς λόγω διαφοράς πραγματοποίησης των συναλλαγών και της διαθεσιμότητας πληροφοριών καθώς οι οικονομικές συνθήκες που έχει επιφέρει η πανδημία παρατείνονται. Ακόμα, η αξιοποίηση δεδομένων από ανεξάρτητες συγκρίσιμες συναλλαγές από άλλες χρονικές περιόδους παρέχουν αξιόπιστες πληροφορίες, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις της πανδημίας στις υπό εξέταση ελεγχόμενες συναλλαγές.¹³¹

Όσον αφορά τους φορολογούμενους θα πρέπει να ενημερώσουν όσο το δυνατόν ταχύτερα οποιαδήποτε αδυναμία εκπλήρωσης των όρων της σύμβασης που αφορούν μία ελεγχόμενη συναλλαγή γιατί σε αντίθετη περίπτωση θα απαιτείται περισσότερος χρόνος για πιθανή μεταβολή ή ακύρωση της σύμβασης. Ενώ για τις συμβάσεις που βρίσκονται υπό διαβούλευση κατά την εμφάνιση της πανδημίας και έπειτα, ο ΟΟΣΑ προτείνει ευέλικτες συμφωνίες.¹³²

¹³⁰ OECD, Guidance on the transfer pricing implications of the COVID-19 pandemic, 2020

¹³¹ OECD, Guidance on the transfer pricing implications of the COVID-19 pandemic, 2020

¹³² OECD, Guidance on the transfer pricing implications of the COVID-19 pandemic, 2020

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Από την μελέτη που πραγματοποιήθηκε στην εν λόγω εργασία καθίσταται σαφές πως οι πολυεθνικοί όμιλοι κατέχουν εξέχουσα θέση στην παγκόσμια οικονομία και πως οι ενδοομιλικές συναλλαγές είναι ένα χρήσιμο εργαλείο. Χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα και απαιτείται γνώση και εξειδίκευση για την τεκμηρίωση τους. Ως γενικό συμπέρασμα, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το transfer pricing είναι ένας δυναμικός τομέας, διότι οι κανονισμοί στον τομέα αυτόν τροποποιούνται και επικαιροποιούνται ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις που δημιουργούνται από την αύξηση και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων αλλά και από τις παγκόσμιες εξελίξεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί και ο covid-19 και οι προκλήσεις που δημιουργήθηκαν ως προς την τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών.

Πέρα από την αρχή των ίσων αποστάσεων που αποτελεί τον πυλώνα της ενδοομιλικής τιμολόγησης, είναι πολύ σημαντική και η ορθή εφαρμογή, όπως και ο αντίστοιχος έλεγχος της ανάλυσης συγκρισιμότητας και των μεθόδων τεκμηρίωσης ενδοομιλικών συναλλαγών. Σύμφωνα και με τις κατευθυντήριες οδηγίες του ΟΟΣΑ η προσήλωση στις μεθόδους εξασφαλίζει σε σημαντικό βαθμό πως η ενδοομιλική τιμή θα κινείται μέσα σε ένα συγκεκριμένο εύρος τιμών, το οποίο θα είναι σύμφωνο με την αρχή των ίσων αποστάσεων.

Οι φορολογικές αρχές με την βοήθεια του ΟΟΣΑ προσπαθούν να περιορίσουν φαινόμενα κατάχρησης του transfer pricing και τη μετατόπιση εισοδημάτων σε φορολογικούς παραδείσους. Προς αυτή τη κατεύθυνση και παρά τις κριτικές που έχει δεχτεί, η αρχή των ίσων αποστάσεων έχει ένα σημαντικό ρόλο, καθώς για πολλές χώρες αποτελεί κοινή συναίνεση για πιο αποτελεσματική διαχείριση των ενδοομιλικών συναλλαγών. Η Αρχή των ίσων αποστάσεων αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο αλλά δεν μπορεί από μόνη της να επιλύσει όλο το εύρος των φορολογικών θεμάτων. Για τον λόγο αυτό είναι επιτακτική η ανάγκη να σχεδιαστούν και άλλα μέτρα ώστε να αντιμετωπιστούν όλες οι φορολογικές προσκλήσεις, τα

οποία θα συμπεριληφθούν και στις οδηγίες που προτείνει ο ΟΟΣΑ αναφορικά με την αντιμετώπιση των ενδοομιλικών συναλλαγών.

Η δημοσίευση αυτής της νέας έκθεσης αποτελεί ευκαιρία για τους επιχειρηματικούς ομίλους να αναλύσουν εάν οι πολιτικές τιμολόγησης μεταβίβασης που εφαρμόζουν επί του παρόντος στις ενδοομιλικές συναλλαγές τους είναι πράγματι σύμφωνες με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις συστάσεις του ΟΟΣΑ και, εάν όχι, να προτείνουν τις κατάλληλες τροποποιήσεις ή προσαρμογές, υποστηρίζοντάς τες με συνεπή τεκμηρίωση τιμολόγησης που λαμβάνει υπόψη αυτές τις νέες συστάσεις.

Τα τελευταία χρόνια οι ρυθμίσεις συγκέντρωσης ρευστότητας (cash pooling) αποτελούν αντικείμενο αυξημένου ελέγχου από τις φορολογικές αρχές και ως εκ τούτου, η καθοδήγηση του ΟΟΣΑ σε αυτόν τον τομέα είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτη. Οι προσδοκίες που περιγράφονται από τις κατευθυντήριες γραμμές θέτουν ένα σαφές πρότυπο για τους φορολογούμενους και για πρώτη φορά, παρέχουν στις φορολογικές αρχές μια αρκετά σαφή καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο ελέγχου της τιμολόγησης των χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Ως αποτέλεσμα, αναμένεται ότι οι φορολογικές αρχές θα αμφισβητούν ολοένα και περισσότερο τις χρηματοοικονομικές ρυθμίσεις των ομίλων.

Παρόλα αυτά, υπάρχει ανησυχία σχετικά με τις ενδοομιλικές δανειακές συναλλαγές καθώς είναι πιθανή η δυνατότητα κατάχρησης με τη μεταφορά του κόστους των κεφαλαίων σε δικαιοδοσία υψηλής φορολογίας και τη συνακόλουθη μεταφορά των κερδών από τους τόκους σε καθεστώτα με χαμηλή ή μηδενική φορολογία. Η κατάχρηση αυτή διαστρεβλώνει την οικονομική πραγματικότητα και η προσέγγιση της τιμής μεταβίβασης με βάση τα ίσα μέρη της αγοράς φαίνεται να μην μπορεί να εφαρμοστεί πάντοτε. Το χρήμα είναι ανταλλάξιμο και εξίσου κινητό, γεγονός που εγείρει τη σκέψη ότι η αρχή των ίσων αποστάσεων μπορεί να είναι μια αναποτελεσματική προσέγγιση για την κατάλληλη ρύθμιση των τιμών μεταβίβασης στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Η προσέγγιση των ενδοομιλικών δανείων ίσως αξίζουν μια δεύτερη ματιά και μια συγκριτική ανάλυση στους μοχλούς της αρχής των ίσων αποστάσεων.

Η ουσία των χρηματοοικονομικών συναλλαγών είναι σημαντική. Όπως ήταν αναμενόμενο, είναι πολύ σημαντικό να οριοθετηθεί με ακρίβεια κάθε ενδοομιλική

χρηματοοικονομική συναλλαγή. Η αναθεωρημένη καθοδήγηση του ΟΟΣΑ είναι ένα βήμα προς τη διεθνή φορολογική σαφήνεια. Σίγουρα δεν καλύπτονται όλες οι περιπτώσεις, παρέχονται όμως πρακτικές συμβουλές σχετικά με τη δίκαιη τιμολόγηση των ενδοομιλικών χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Αποτελούν μία καλή βάση αλλά ο ΟΟΣΑ θα πρέπει να συμβουλευτεί περισσότερες γνώμες επιστημόνων και επαγγελματιών του χώρου και να προβεί σε πρακτικές και λύσεις που θα έχουν αποτελεσματική εφαρμογή. Οι τροποποιήσεις της καθοδήγησης είναι επίσης πιθανό να οδηγήσουν σε αυστηρότερες απαιτήσεις για την τεκμηρίωση των τιμών μεταβίβασης αλλά και σε πιο αξιόπιστες, ως προς την ορθότητα τους, ενδοομιλικές συναλλαγές. Σημαντικότερη ωστόσο συμβολή στην διαφάνεια των ενδοομιλικών συναλλαγών έχει η οικειοθελής συμμόρφωση των επιχειρήσεων, που έρχεται ως αποτέλεσμα της εφαρμογής των κανόνων ενδοομιλικής τιμολόγησης και της ευρείας διεθνούς συναίνεσης που χαρακτηρίζει τις σχετικές ρυθμίσεις.

Η εργασία αυτή αποτελεί βιβλιογραφική επισκόπηση και δεν συνιστά έρευνα καθώς δεν χρησιμοποιήθηκαν στατιστικά δεδομένα και στατιστικές μέθοδοι ανάλυσης. Αξιοσημείωτο, της εν λόγω εργασίας αποτελεί το γεγονός πως χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά σύγχρονη βιβλιογραφία και συγκεκριμένα από το 2017 και έπειτα καθώς σκοπός ήταν να αναλυθεί το φαινόμενο από μια πιο επίκαιρη οπτική. Χρησιμοποιήθηκε κυρίως ξενόγλωσση βιβλιογραφία ώστε να μην περιοριστεί το θέμα σε ελληνικό επίπεδο και να εξεταστεί σε διεθνές πλαίσιο.

Κατά κύριο λόγο αξιοποιήθηκαν οι κατευθυντήριες οδηγίες του ΟΟΣΑ και συγκεκριμένα η τελευταία ανανεωμένη έκδοση που δημοσιεύτηκε στις αρχές του 2022. Ο ΟΟΣΑ είναι ο οργανισμός που δείχνει την πορεία για την οριοθέτηση και την τεκμηρίωση των ενδοομιλικών συναλλαγών για αυτό το μεγαλύτερο τμήμα της εργασίας αποτέλεσε η ερμηνεία των πρακτικών αυτών. Δεν αναλύθηκαν όλα τα θέματα που περιλαμβάνονται στην έκθεση αυτή καθώς το εύρος των θεμάτων αυτών είναι πολύ μεγάλο. Έτσι επιλέχθηκαν κάποια βασικά ζητήματα τα οποία κατά την κρίση του συγγραφέα αποτελούν ενδιαφέροντα και ιδιαίτερα για περαιτέρω ανάλυση

Η φύση και η πολυπλοκότητα του αντικείμενου επιδέχεται πληθώρα αντιπαραθέσεων, προτάσεων και νέων ερευνών πάνω στο θέμα. Ένα ενδιαφέρον αντικείμενο θα μπορούσε να αποτελέσει η αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων που θα μπορούσαν να βελτιώσουν ή ακόμη

και να αντικαταστήσουν την Αρχή των Ίσων Αποστάσεων σε περιπτώσεις όπου η εφαρμογή της καθίσταται αδύνατη.

Επιπροσθέτως οι ίδιες οι οδηγίες του ΟΟΣΑ περιέχουν ακόμη πολλά ενδιαφέροντα θέματα, με τα οποία θα μπορούσαν να ασχοληθούν στο μέλλον ακαδημαϊκοί και επαγγελματίες του χώρου.

Τέλος, η μελέτη της επίδρασης της μη τήρησης της αρχής των ίσων αποστάσεων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιρειών με την χρήση μεθόδων ανάλυσης αποτελεί ένα πολύ ενδιαφέρον και πρακτικό θέμα για μελλοντική έρευνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άρθρα σε Επιστημονικά Περιοδικά

- **Με ένα Συγγραφέα**

Arnold, B. J. (2019). International tax primer. Kluwer Law International BV.

Dammann, J. (2018). Related party transactions and intragroup transactions. *U of Texas Law, Law and Econ Research Paper*, (e583).

Grondona, V. (2019). TRANSFER PRICING: CONCEPTS AND PRACTICES OF THE “SIXTH METHOD” IN TRANSFER PRICING¹. Perspectives from the Global South, 53.

Hirshleifer, J. (1956). On the economics of transfer pricing. *The Journal of Business*, 29(3), 172-184.

Korotkova, Y. Empirical Analysis of Motives for Intra-Group Lending in Russian Business Groups(2022).

Kramarova, K. (2021). Transfer pricing and controlled transactions in connection with earnings management and tax avoidance. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 92, p. 02031). EDP Sciences.

Mukhtar, M. (2021). The Effect of Transfer Pricing, Leverage, and Sales Growth on Tax Avoidance. Leverage, and Sales Growth on Tax Avoidance (June 15, 2021)

Okafor, C. (2021). Intra-Group Loan Under the 2020 OECD Guidelines: When the Arm's Length Defies Accuracy in Measurement, We May Look for a Formula. *The Gravitas Review of Business & Property Law*, 12(1), 103-114.

Spiteri, N. (2021). The OECD's transfer pricing guidance on financial transactions: a Maltese perspective (Master's thesis, University of Malta).

Van Herwaarden, A. (2022). Intra-group financial transactions and the arm's length principle: a comparative and normative analysis.

White, J. (2020). The OECD releases final TP guidance on financial transactions. *International Tax Review*.

Yoo, J. S. (2022). The effects of transfer pricing regulations on multinational income shifting. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 29(3), 692-714.

- **Με δύο (2) Συγγραφείς**

Brugger, F., & Engebretsen, R. (2022). Defenders of the status quo: making sense of the international discourse on transfer pricing methodologies. *Review of International Political Economy*, 29(1), 307-335.

De Mooij, R., & Liu, L. (2020). At a cost: The real effects of transfer pricing regulations. *IMF Economic Review*, 68(1), 268-306.

Goebel, A., & Beeton, D. (2021). OECD sets guidelines for taxpayers on the allocation of losses. *International Tax Review*.

Ignat, I., Ionescu-Feleagă, L. (2022). Transfer Pricing Regulations: An International Approach.

Milanovici, V., & Urse, I. (2022). LIBOR Transition and the Impact on Intra-Group Financial Transactions. *Tax Mag.*123.

Peeters, B., & Vanneste, L. (2020). The hybrid financial instruments: the effects of the OECD BEPS Action 2 report and the ATAD. *Intertax*, 48(1).

Perčević, H., & Hladika, M. (2017). Application of transfer pricing methods in related companies in Croatia. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 30(1), 611-628.

Putra, A. L., & Saptono, H. W. (2021). Comparability Analysis in Transfer Pricing: Problem and Guideline in Selecting the Most Appropriate Method. *Journal of Research in Business and Management*, 9(1), 18-25
Journal of Business Research, 134, 275-287

Savva, C., & Ioannou, D. (2020). OECD FT Report: A potential solution to excessive debt financing. *International Tax Review*.

- **Με τρεις (3) Συγγραφείς**

Blouin, J. L., Robinson, L. A., & Seidman, J. K. (2018). Conflicting transfer pricing incentives and the role of coordination. *Contemporary Accounting Research*, 35(1), 87-116.

Choi, J. P., Furusawa, T., & Ishikawa, J. (2018). Transfer pricing and the arm's length principle under imperfect competition.

Clive Jie-A-Joen, Monique van Herksen, and Fan Bai of Simmons & Simmons in Part 1 of a 2-part series discuss their take on the final OECD guidance on the transfer pricing aspects of financial transactions (Chapter X) that was issued on Feb. 11, 2020.

Clive Jie-A-Joen, Monique van Herksen, and Fan Bai of Simmons & Simmons in Part 2 of a 2-part series discuss their take on the final OECD guidance on the transfer pricing aspects of financial transactions (Chapter X) that was issued on Feb. 11, 2020.

Cooper, J., Fox, R., Loeprick, J., & Mohindra, K. (2017). Transfer pricing and developing economies: A Handbook for policy makers and practitioners. World Bank Publications.

Davies, R. B., Martin, J., Parenti, M., & Toubal, F. (2018). Knocking on tax haven's door: Multinational firms and transfer pricing. *Review of Economics and Statistics*, 100(1), 120-134.

Eriotis, N., Missiakoulis, S., Dokas, I., Tzavaras, M., & Vasiliou, D. (2021). Tax Avoidance and Transfer Pricing: Evidence From Greece—Transfer Price Manipulation and Earnings Management. *International Journal of Corporate Finance and Accounting (IJCFA)*, 8(2), 28-39.

Hemling, L., Rossing, J. C. P., & Hoffjan, A. (2022). The use of information technology for international transfer pricing in multinational enterprises. *International Journal of Accounting Information Systems*, 44, 100546

Juranek, S., Schindler, D., & Schjelderup, G. (2018). Transfer pricing regulation and taxation of royalty payments. *Journal of Public Economic Theory*, 20(1), 67-84.

Klassen, K. J., Lisowsky, P., & Mescall, D. (2017). Transfer pricing: Strategies, practices, and tax minimization. *Contemporary Accounting Research*, 34(1), 455-493.

Kumar, S., Pandey, N., Lim, W. M., Chatterjee, A. N., & Pandey, N. (2021). What do we know about transfer pricing? Insights from bibliometric analysis. *Journal of Business Research*, 134, 275-287.

Lang, M., Cottani, G., Petrucci, R., & Storck, A. (Eds.). (2018). Fundamentals of transfer pricing: a practical guide. Kluwer Law International BV.

Mareta, F., & Mirza, A. D. (2022, February). The Impact of Leadership Style on Seller's Transfer Price: The Moderating Role of Compensation Scheme. In International Conference on Economics, Management and Accounting (ICEMAC 2021) (pp. 282-289). Atlantis Press.

Merle, R., Al-Gamrh, B., & Ahsan, T. (2019). Tax havens and transfer pricing intensity: Evidence from the French CAC-40 listed firms. *Cogent Business & Management*, 6(1), 1647918.

Von Haldenwang, C., Witteman, J., & Hers, J. (2021). Tax avoidance, DTTs, effects on revenues.

Yunus, M. H., Renaldi, R., Munawir, M., & Asaff, R. (2022). Factor Supporting Companies Performing Transfer Pricing. *Jurnal Akuntansi*, 26(1), 76-91.

Βιβλία

Νιφορόπουλος – Ντρούκας, Ενδοομιλικές Συναλλαγές Θεωρία και Πράξη, 2019

Νιφορόπουλος Κων. & Ντρούκας Κων. Ενδοομιλικές Συναλλαγές Transfer Pricing Πλήρης Οδηγός, Α τόμος, 2022

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

EY (2020)- OECD releases final transferpricing guidance on financial transactions, διαθέσιμο στο: https://www.ey.com/en_gl/tax-alerts/oecd-releases-final-transfer-pricing-guidance-on-financial-transactions

Taxheaven.gr , ΔΕΔ Α 1514/2020 Ενδοομιλικές συναλλαγές - μη τήρηση αρχής των ίσων αποστάσεων και μη επιλογή κατάλληλης μεθόδου τεκμηρίωσης ενδοομιλικών συναλλαγών, διαθέσιμο στο: <https://www.taxheaven.gr/circulars/34455/ded-a-1514-2020>

Taxheaven.gr , Ενδοομιλικές συναλλαγές (Transfer Pricing): Οδηγίες από την ΑΑΔΕ για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, διαθέσιμο στο: <https://www.taxheaven.gr/news/53420/endoomilikes-synallages-transfer-pricing-odhgies-apo-thn-aade-gia-thn-antimetwpish-twn-epiptwsewn-tis-pandhmias>

Taxheaven.gr (2017). Νέες αναθεωρημένες οδηγίες του ΟΟΣΑ σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και τις φορολογικές διοικήσεις, διαθέσιμο στο: <https://www.taxheaven.gr/news/35877/nees-anaoewrhmenes-odhgies-toy-oosa-sxetika-me-tis-endoomilikes-synallages-gia-tis-polyeonikes-epixeirhseis-kai-tis-forologikes-dioikhseis>

Taxheaven.gr (2018), Οι Διμερείς Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας - Τα μη συνεργαζόμενα κράτη κ.ά, διαθέσιμο στο: <https://www.taxheaven.gr/news/39887/oi-dimereis-symbaseis-apofygghs-diplhs-forologias-ta-mh-synergazomena-krath-ka>

GrantThornton (2021)- Transfer pricing: OECD supplements guidance on financial transactions, διαθέσιμο στο: <https://www.grantthornton.ee/en/insights1/transfer-pricing-oecd-supplements-guidance-on-financial-transactions/>

PwC (2022) -Financial transactions, Transfer pricing: Tax: Services, διαθέσιμο στο: <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/transfer-pricing/financial-transactions.html>

OECD Transfer pricing guidelines for multinational enterprises and tax administrations, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-20769717.htm>

OECD, Guidance on the transfer pricing implications of the COVID-19 pandemic, 2020, διαθέσιμο στο: <https://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/guidance-on-the-transfer-pricing-implications-of-the-covid-19-pandemic.htm>

OECD, Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and tax administrations, 2017, διαθέσιμο στο: <https://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/oecd-releases-latest-updates-to-the-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations.htm>

Ηλεκτρονικές Πηγές

<https://www.ciat.org>

<https://www.bdo.com/>

<https://www2.deloitte.com/>

https://www.ey.com/en_gl

<https://www.grantthornton.com/>

<http://www.international-tps.com>

<https://home.kpmg/xx/en/home.html>

<https://www.pwc.com/gx/en.html>

<https://www.oecd.org/>

<https://www.taxheaven.gr>

<http://www.transferpricing.gr>